

İstanbul
GEDİK
Üniversitesi
2791-6847

*Sağlık ve Spor
Bilimleri Dergisi*

JHSS

Journal of Health
& Sport Sciences

Cilt: 4 - Sayı: 3- Yıl: 2021

İstanbul Gedik Üniversitesi / İstanbul Gedik University
Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi / Journal of Health and Sport Sciences
(JHSS)

2021 Aralık Cilt: 4 Sayı: 3

JHSS, yılda üç kez yayımlanan hakemli dergidir.

JHSS is a peer-reviewed journal published three times a year.

Dili: Türkçe – İngilizce Language: Turkish – English

e-ISSN 2791-6847

İMTİYAZ SAHİBİ / PUBLISHER

Nihat Akkuş, Professor

Istanbul Gedik Üniversitesi

YÖNETİCİ / MANAGER

Gülperen Kordel

İstanbul Gedik Üniversitesi

YAYIN KOORDİNATÖRÜ / PUBLICATION COORDINATOR

Dr. Aytaç Uğur YERDEN

İstanbul Gedik Üniversitesi

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Editör / Editor

Dr. M. Yavuz Taşkiran

Editör Yardımcıları / Associate Editors

Dr. Ayla Taşkiran / Dr. Nilay Utlu / Dr. Fatih Tarlak

Contact: İstanbul Gedik Üniversitesi

Cumhuriyet Mahallesi İlkbahar Sokak No: 1-3-5

Yakacık 34876 Kartal, İstanbul, Turkey

+90 216 444 5 438 Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi (JHSS)

<https://www.gedik.edu.tr/akademik-birimler/akademik-yayinlar/SSB-dergisi>

jhss@gedik.edu.tr

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Abdurrahman Aktop	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Atakan Çağlayan	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Ayşe Belgin Aksoy	Gazi Üniversitesi
Dr. Belma Tuğrul	Aydın Üniversitesi
Dr. Billur Çakırer	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Caner Açıkada	European University of Lefke
Dr. Dilara Fatoş Özer	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Elvan Yılmaz	Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Dr. Gülşah Şahin	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Güven Erdil	Marmara Üniversitesi
Dr. H. Levent Gül	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Handan Doğan	Maltepe Üniversitesi
Dr. Hasan Kasap	İstanbul Bilgi Üniversitesi
Dr. Hayrettin Mutlu	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Lale Orta	Okan Üniversitesi
Dr. M. Kamil Özer	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Meliha Kırkıncioğlu	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Murat Bilge	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Mustafa F. Acar	Girne Amerikan Üniversitesi
Dr. Mustafa Yağımlı	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Neriman Aral	Ankara Üniversitesi
Dr. Nükhet İşiten	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Oğuz Karamızrak	Ege Üniversitesi
Dr. Rengin Zembat	Maltepe Üniversitesi
Dr. Salih Pınar	Marmara Üniversitesi
Dr. Sefer Ada	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Serkan Esen	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Tuna Uslu	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Turgay Biçer	Marmara Üniversitesi
Dr. Ümit Kesim	Emekli Öğretim Üyesi

Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi / Journal of Health and Sport Sciences (JHSS)

2021 Nisan Cilt:4 Sayı: 3 Hakemleri

Prof. Dr. Mustafa Kâmil Özer	Fenerbahçe Üniversitesi
Prof. Dr. Nevzat Mirzeoğlu	Sakarya Uygulamalı Bilimleri Üniversitesi
Prof. Dr. Turgay Biçer	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Fahimeh Hassani	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Ayla Taşkiran	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Nilay Utlu	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Çiğdem Öner	İstanbul Rumeli Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Çağla Karacan Şimşek	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Faruk Salih Şeker	İstanbul Gedik Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Damla Ayduğ	İstanbul Gedik Üniversitesi
Doç. Dr. Kerime Derya Beydağ	İstanbul Gedik Üniversitesi
Doç. Dr. Murat Çilli	Sakarya Uygulamalı Bilimleri Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Hacer Erten	İstanbul Gedik Üniversitesi

Amacı ve Kapsamı

Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi (JHSS) 2018 Aralık ayından itibaren yayın hayatına başladı. Derginin amacı sağlık ve spor alanındaki araştırmacılara, bilim insanlarına ve öğrencilere hizmet etmektir. Sağlık ve Spor Bilimlerinde özgün araştırma ve derlemeleri yayınlamak, alana katkı sağlamak, disiplinler arası çalışmaları teşvik etmek bu derginin amaçları arasındadır.

Yayın Kuralları

İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi, yılda üç kez yayımlanan, açık erişimli uluslararası hakemli dergidir. Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Türkçe gönderilen çalışmalarda İngilizce bir özet olmalıdır.

Sağlık ve Spor Bilimlerinde özgün araştırma ve derlemeleri yayımlayarak alana katkı sağlamak, disiplinler arası çalışmaları teşvik etmek bu derginin amaçları arasındadır.

Sağlık ve Spor, günlük yaşamlarda son derecede önemli içeriklere sahiptir. Bir taraftan sağlıklı bir nesil yetiştirmek ve onları egzersizlerle korumak amaçlanırken, sektörel değerlere sahip olması için çok yönlü inceleme ve araştırmaların yapılma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu alanlar içinde yer alan birçok konu çalışma olarak dergimizin sayfalarında yer alacaktır.

Özgün araştırma ve teorik makaleler, istatistiksel analizler, örnek olaylar, vaka çalışmaları ve kitap eleştirileri de yayın olarak kabul edilmektedir.

Dergiye yayımlanmak amacıyla gönderilen çalışmaların daha önce başka bir yayın organında yayımlanmamış olması ya da yayımlanma aşamasında bulunmaması gerekir. Değerlendirme sürecine girmiş olan eserler bu süreç zarfında herhangi başka bir yayın organına gönderilmemelidir. Çalışma eğer bir proje sonunda ortaya çıkmışsa projenin ismi, destekleyen kurum, başlangıç ve bitiş tarihleri ve nerede yapıldığı yazılmalıdır.

Gönderilen makale herhangi bir bilimsel toplantıda tebliğ olarak sunulmuşsa, bunun bilgisi makalede belirtilmelidir.

Dergiye eserleri ile katkı sunan araştırmacı ve yazarlar bilimsel araştırma ve yayın etiğine uymalıdır.

İçindekiler

1. Erken Cumhuriyet Döneminde Spor Siyaset İlişkisi Bağlamında İlk Milli Basketbol Maçı ve Takımı / **The First National Basketball Game and Team in the Context of the Relationship Between Sports and Politics in the Early Period of Turkish Republic**
Ali Emrah Tokatlıoğlu, Utku Tuna 58-69
2. Yedi-On Yaş Çocuklarında Çevre Güvenliği ve Fiziksel Aktivite Etkileşiminin İncelenmesi / **Investigating the Interaction of Environmental Security and Physical Activity in Seven-Ten Years Old Children**
Alperen KURNAZ, M. Yavuz TAŞKIRAN, Fahimeh Hassani.....70-77
3. Covid-19 Pandemi Sürecinin Profesyonel Kadın Basketbol Oyuncularında Beslenme Alışkanlıklarının Yeme Tutumu ve Depresyon Durumunu Üzerine Etkileri / **The Effects of the Covid-19 Pandemic Process on the Eating Attitudes and Depression Status of Nutritional Habits in Professional Female Basketball Players**
Damla Deniz DÜZ, Ayla TAŞKIRAN, Reşat SADIK 78-88

Erken Cumhuriyet Döneminde Spor Siyaset İlişkisi Bağlamında İlk Milli Basketbol Maçı ve Takımı

Ali Emrah Tokathoğlu^{1*}, Utku Tuna²

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler, Öğretim Görevlisi Doktor

² İstanbul Gedik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

*Sorumlu Yazar: aliemrahtokatlioglu@gmail.com

Gönderilme Tarihi: 20.10.2021– Kabul Tarihi: 16.12.2021

Öz

Bu makalenin amacı Türkiye’de basketbolun gelişim evresinde en kritik olaylardan biri olarak sayılması gereken “ilk milli basketbol maçı” gerçekleştiren takımı merkeze alarak erken dönem Türk spor tarihine basketbol perspektifinden bakmak ve dönemin aktörlerini, olaylarını ve değişimlerini, 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları’na gidiş sürecinde hem spor hayatı hem de ulusal ve uluslararası siyaset düzleminde bir politik analiz çerçevesine oturtmaktır. İlk milli maça doğru giden süreci, basketbolun ülkedeki ilk yıllarından başlayarak spor hayatı içindeki yeri ve gelişimini, takımın oluşum şeklini, rakibin seçimindeki ayrıntıyı ve kazandığı başarının sonuçlarını, yönetsel anlamda giderek köklü değişimlere uğrayan Türk sporu ile paralel bir anlatımla değerlendirip 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları’nın “ne ifade ettiğini” tartışma kaygısı taşıyan bu çalışmayı Almanya dönüşünden sonraki süreci etüt ederek sonlandırma çabasındadır. Bu maçın ortaya çıkışının ve takımın kurulmasının çok köklü değişimlerin yaşandığı bir dönemde gerçekleşmiş olması, sporda kulüp merkezli yaşamdan devlet merkezli hiyerarşik düzene, özgür spordan beden eğitimi mükellefiyetine, bireysel ve profesyonel spor anlayışından kitle sporu ve sporun faydacı amaçlarla kullanılması gerekliliği anlayışına geçiş döneminin dinamiklerini inceleme fırsatı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi, Sporun Politikası, Naili Moran, Basketbol

The First National Basketball Game and Team in the Context of the Relationship Between Sports and Politics in the Early Period of Turkish Republic

Abstract

This article aims to analyze Turkey's first national basketball team by focusing on the actors, events, and changes in the modernization period of the country in terms of internal and international politics. The first international game of the team is the main focus of this work in the framework of their aim and will to participate in the Berlin Olympics in 1936. Starting from the first years of the republic, the evaluation of basketball, the means of basketball in the country, the establishment process of the national team, the selection of the rival for the first game, the meaning of the Berlin Olympics, and the results are examined in this study. By searching over the reasons for the emergence of this match and also the establishment of the team; the article tries to give a perspective to the readers about the modernization actions which took place during a period of radical changes country-wide and how they affected the governance of the sport during that period.

Keywords: Early Period of Turkish Republic, Politics of Sport, Naili Moran, Basketball

1. Giriş

Türkiye’de spor tarihi üzerine yapılan çalışmalarda genel olarak izlenen yol kurumları merkeze alarak yapılmıştır. Çalışmalar, olayların ardı ardına sıralanması, betimlenmesi ve genelde resmi söylemi destekleyici biçimde belirli bir konu yahut spor dalına odaklanmak yapılagelmiştir. Spor tarihi çalışmalarındaki kaynak eksikliğinin araştırmacı için yarattığı zorlaştırıcı durum, resmi tarih paralelinde yazılmış kurum merkezli çalışmaların içeriğinin analitik bir çerçevede yeniden ele alınması ve olayları meydana getiren dinamiklerin de açıklanmasıyla giderilebilir. Fakat bunun için başkaca asli bir sorunun çözülmesi gerekmektedir. Bu sorun da sosyo-politik hayatın tam ortasında yer alan “spor alanının” sosyal bilimlerin farklı alanlarında araştırma değerinin yeterince anlaşılabilmesi sorundur. Hayatın her alanında insanın doğrudan ya da dolaylı şekilde, isteyerek ya da istemeyerek temas halinde olduğu spor kavramını sadece “kitlelerin afyonudur” teziyle açıklamak artık yetersiz kalır. Zira bu açıklama sporun tarihi açısından kapsayıcı bir açıklama değildir. İnsana, topluma ve siyasete hem etki eden hem de ondan etkilenen spor, bu haliyle sosyal bilimler içerisinde akademik bir öneme haizdir ve bu haliyle de spor tarihçiliği akademik bir disiplin olarak kabul edilmeye adaydır. Asıl eksiklik kaynak sayısından değil siyaset bilimi alanında sporun, spor bilimleri alanında da siyasetin ve tarihin çok da kayda değer bir araştırma alanı olarak görülmemesinden kaynaklanır. Bu nedenle spor bilimleri alanında tarih yetkinliği olan bir araştırmacıya, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanında da sporun sosyo-politik boyutlarında uzman bir araştırmacıya nadiren rastlanabilir. Bu makale hem konusu hem de yazarlarının akademik uzmanlık alanları bakımından disiplinler arası bir çalışma ile bu eksiği kapatmanın bir örneği olma iddiasını taşır.

Bu çalışma erken dönem Türk sporunda ve devletçi politikalar ile siyasi iktidarın sporu doğrudan kontrolüne aldığı evredeki spor anlayışının, spor ikliminin ve çok katmanlı yapısının, ilk basketbol milli takımı üzerinden analizini yapmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada olduğu gibi özellikle büyük dönüşümlerin olduğu belirli dönemleri analiz ederken spor yönetimi alanını yalnızca kurumların dönüşümü üzerinden okumak veya merkezden tepeden inmece bir anlayış üzerinden değerlendirmek, sporun ve sporun politik tarihinin çok katmanlı yapısının gözden kaçmasına neden olmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden tarihsel araştırma metodu (Gürbüz ve Şahin, 2014) ile yapılandırılan bu çalışmada, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi (Yıldırım ve Şimşek, 2008) ile araştırılan konu hakkındaki yazılı kaynakların bulunmasını, incelenmesini ve analizinin yapılmasını sağlayan doküman incelemesi (Karasar, 2012; İslamoğlu ve Alınacak, 2013) yöntemlerinden faydalanarak araştırma konusuna dahil olan kaynak ve belgeler incelenecektir. Bu noktada, her tarihinin yapacağı gibi spor tarihi üzerine çalışanların da olayları, ortaya çıkan kurumları, liderleri, takımları, kendilerini var ettikleri koşullardan bağımsız değerlendirmemesi gerekir. İncelenen şeyler ya da olaylar, kendini meydana getiren sebeplerden, ortaya çıktığı dönemin dinamiklerinden bağımsız değildir.

İşte bu nedenlerle, erken cumhuriyet döneminde Türkiye’de sporun değişen algılanma biçimini ve bu algı değişikliğinin Türk spor hayatındaki yansımalarını dönemin siyasal hayatı ve uluslararası ilişkileri bağlamında değerlendiren bu çalışmada ilk bölüm, okullar ve spor kulüplerinin aktörlüğünde yürütülen spor ilişkilerinin “kendiliğindenliği” ve bu kendiliğindenliğin kurumu olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) örgütünün var oluş sürecine ve dönem içindeki rolüne ayrılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminden başlayarak 1930’lu yıllara uzanan anlatımın içerisinde asıl konu olan “basketbol” sporunun uluslararası temsil düzeyindeki başlangıç evresini, hem bu işin aktörleri olan kişiler ve kurumlar hem de sporun ve yayılmasının kendine has karakteri üzerinden inceleyen bir değerlendirme yapılmıştır.

İkinci bölüm “değişim” sürecini anlatır. İdman Cemiyetleri İttifakı’nın 1936 yılının başında gerçekleşen son kongresinde örgütün kendini Türk Spor Kurumu’na dönüşüm sürecinin dinamikleri incelenmiştir. Aslında bir kongrede gerçekleşen bir oldu bitti ile değil yıllara yayılan uzun ve planlı bir politik sürecin eseri olduğunu açıklanmıştır. Bu değişim dönemi içinde kendi özyönetimini koruyan basketbolun nasıl örgütlendiğini ve siyasi otoriteyi bir şeyler için ikna etmenin ne demek olduğunu gösterdiği “milli takım” oluşumunun ön süreci olan İstanbul basketbolunun, cumhuriyetin ilk 10 yılının genel bir çerçevesi çizilmiştir. 1923 yılından itibaren yeni rejimin ittifak halinde olduğu spor kulüpleri ile olan uzlaşmacı tavrını ne zaman, ne için değiştirdiği ve nasıl sonuca ulaştığı anlatılmıştır. Spor alanında devletin doğrudan yönetimi için yapılan hamleleri gözden geçirilmiştir. Bir “camia” olma özelliğini taşıyan İstanbul kulüplerinin oluşturduğu basketbol topluluğunun önderliğinde kurulan ilk milli takımın nasıl ortaya çıkarttığına vurgu yapılmıştır.

Üçüncü bölümde anlatılan ise doğrudan doğruya ilk milli maç olacaktır. Basketbol takımının hedefleri doğrultusunda bu maçı ne için tertip ettikleri, rakibin seçimi ve maçın sonucunun getirileri göz önünde bulundurularak anlatım, 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları ile ilk milli basketbol takımı ve maçını ilişkilendirir. Çünkü ortaya çıkan ilk milli basketbol takımının da ilk milli maçın da 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları ile doğrudan ilişkisi vardır.

Sebepler sonuç ilişkisi içinde betimlenmeye çabalanan bu maçın akabinde yaşananlar, olimpiyatlara hazırlanma sürecinde Türk spor hayatının tahlili ve 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları’ndaki varlığı dördüncü bölümün konusunu teşkil etmektedir. Söz konusu olimpiyatın uluslararası ilişkiler açısından altı çizilecek önemi de dördüncü bölümünde üzerinde durulan bir husustur. 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları’nın hem genel olarak Türk sporu hem de özel olarak Türk basketbolu için önemini, yaşanan ilkler, başarılar ve başarısızlıklar kapsamında değerlendirip konuyu tamamlayarak 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları ardından Türk spor hayatının ve basketbolun betimlemesi yapılmaya çabalanmıştır. İlgili dönem parti ve devletin ülke yönetiminde iç içe geçtiği bir dönemdir. Bu

sürece yaşanan parti merkezli devletçi tutumun, sporda merkezi-hiyerarşik yapılanmanın artan gücü ve devletin sporu doğrudan ele alışıyla, savaşa doğru giden dönemdeki koşulların paralelinde askeri bir yön kazanmasının yarattığı yeni spor dönemini basketbol açısından da analiz edip çalışmayı, ilk milli basketbol maçı ve 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'nın Türk sporu açısından ne anlam ifade ettiğinin netleştirildiği bir değerlendirmeyle sonuçlandırılmıştır.

2. Basketbolun ve Türk Sporunun Erken Evresi

Erken Cumhuriyet yılları, bireyin vatan ve millet için kendi sağlığını koruma sorumluluğunun sosyal bir göreve dönüştüğü dönemdir. Spor yönetiminin faydacı bakış açısıyla ele alındığı ve merkezileştiği 1930'lu yıllar göz önüne alındığında hedefin "kitle için spor" olduğu, bunun genç cumhuriyetin *gürbüz evlatlarını* yaratmak için yapılan ve daha ileriki safhada militarist öğeler de kazanacak olan bir dönüşüm olduğunu söylemek yanlış olmaz. Türkiye'de spor konusu 1930'lu yılların hatta cumhuriyet döneminin öncesine uzanan bir geçmişe sahiptir ve bu geçmişin ilk aktörü kişisel girişimlerin organizasyona dönüştüğü kulüplerdir. Kulüplerin kurulması ile başlayan Türk spor tarihinin süreklilik arz eden başlangıcı olan geç Osmanlı döneminde "kontrol edilemez kitleler yarattığı" gerekçesiyle bir yandan futbol başta olmak üzere yasaklar gelirken bir yandan da padişahın özel isteği ile 1903 yılında kurulan Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün (BJK) varlığı, siyasi otoritenin "sporun kendisine" bir düşmanlığı olmadığını kanıtlar. Kaygılanılan şey böyle kritik bir dönemde müsabakaları izlemeye gelen kitlelerin "tehlikesidir". Nitekim BJK'nin kuruluşunu ikişer yıl arayla Galatasaray Spor Kulübü (1905) ve Fenerbahçe Spor Kulübü'nün (1907) kuruluşu izler. Dönem açısından kulüplerin siyasi önemi de göz ardı edilmemelidir. Gençliğin örgütlenmesinde doğrudan rol oynayan, İzmir bölgesinde kurulan Altay ve Karşıyaka bu açıdan incelenebilecek iki örnektir.

Basketbol açısından da başlangıç olarak adlandırılabilir ilk teşebbüsler yine aynı dönemde gelmiştir. Bir Amerikan sporu olmasından ötürü şaşkınlığa yer bırakmayacak bir şekilde Türkiye'de basketbol ilk olarak Robert Koleji spor salonunda oynanmıştır. ABD'nin kendi toprakları dışında açtığı ilk kolej olma özelliği taşıyan Robert Kolej'e gelen genç bir Amerikalı öğretmen 1904 yılında okulun öğrencilerine basketbol oynamayı öğretmeye başlamıştır (Atabeyoğlu, 1986). Türkiye'de basketbol – Amerika – Robert Kolej bağlantısının önemli kurumu da "Y.M.C.A. (Young Men's Christian Association – Genç Hristiyanlar Birliği) örgütüdür.

Y.M.C.A. bünyesindeki okullardan Springfield Koleji'nin beden eğitimi öğretmeni James Naismith'in icadı olan

basketbol oyunu ilk kez yine aynı okulun spor salonunda 1892 yılında oynanmıştır¹. Çok sevilen bu yeni oyun önce Y.M.C.A bünyesinde faaliyet gösteren okullarda, daha sonra da tüm Amerika'da kısa sürede oynanmaya başlamış, basketbolun ülke dışına yayılması konusunda da başrol, bu okullardan yetişip yurtdışında görevlendirilen Amerikalılar'ın olmuştur. İşte Robert Kolej'e gelen bu genç öğretmen de onlardan biridir; fakat geldiğinden kısa bir süre sonra tekrar ülkesine dönmekten ötürü Türkiye'de gerçekleşen bu ilk eğitim, bir denemeden öteye gidememiştir (Atabeyoğlu, 1986).

1920 yılında dönemin en önemli spor adamı Selim Sırrı Tarcan'ın düzenlediği bir spor şenliğinde Y.M.C.A. yöneticilerinden Mr. Diver ile tanışması ve ertesi yıl ülkemizde "maç" olarak tanımlanabilecek ilk basketbol müsabakasını gerçekleştirmesinden önce biri Galatasaray ve biri de Fenerbahçe'den gelen iki basketbol hamlesi daha vardır. 1911 yılında Galatasaray Lisesi Beden Eğitimi öğretmeni ve aynı zamanda Galatasaray futbol takımının ilk kalecilerinden olan Ahmet Robenson, eline geçen bir Amerikan dergisinde basketbolu tanıtan bir yazıyla hayli ilgileniyor ve oyunun kurallarını tercüme edip öğrencilerine öğretiyordu. Ardından tertip ettiği deneme maçı ise tesadüfen atılan 11 sayının (8-3) ardından yarıda kalıyor çünkü sahadaki oyuncuların tamamı sakatlanıyor, "kimsede kırılmadık burun patlamadık kaş kalmadığı için" (Atabeyoğlu, 1986) bu oyun hakkında daha fazla bilgi edinmesi gerektiğini düşünen Robenson'un bu çabası da bir denemeden öteye gidemiyordu. 1913 yılında ise bir takım kuran fakat hem spor hakkındaki bilgi eksikliği hem antrenman sahası hem de rakip olmaması nedeniyle sürekliliğini koruyamayan Fenerbahçe basketbol hamlesi 1919 yılında tekrarlanırsa da diğerleri gibi "teşebbüs" olmakla kalıyordu².

1900 yılında dünya komitesi tarafından kabul görülen ve Türkiye'deki ilk şubesi 26 Şubat 1920'de İzmir'de kurulan Y.M.C.A. (Fişek, 1985), kimi çevrelerde Amerikan himayesine karşı artan eğilim ile birlikte Türkiye'de de faaliyetlerine zemin hazırlamakta ve dönemin ilk spor örgütü adayı olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı yılın sonlarında, 18 Kasım günü Çağaloğlu Öğretmen Lisesi'nin bahçesinde düzenlenen bir şölenle okulun öğretmeni ve organizasyonun mimarı olan Selim Sırrı Tarcan ile tanışan Y.M.C.A. yöneticisi Diver, ertesi yıl 4 Nisan 1921 tarihinde düzenlenen Çağaloğlu Spor Şenliği'nde futbol, beyzbol, voleybol, cageball, sutopu, Amerikan futbolu, atletizm ve basketbol dallarının tanıtımı için çeşitli müsabakalar yapılmıştır (Fişek, 1980). Düzenlenen bu spor şenliğinin basketbol açısından önemi ise tamamı Amerikalılar'dan kurulu takım ile Diver'dan teorik dersler alan ve sadece maçtan önce bir kez idman yapma şansı bulan Türk takımı

¹ Okulun Amerikan futbolu ve beyzbol takımı oyuncuları için lige verilen 1 aylık arada, tatil dönemi için düzenlenmiş bir idman programından doğmuştur. Kış aylarında gerçekleşecek bir idman olması dolayısıyla salonda yapıldığı için bir "salon sporu" kimliği kazanmış, karşılıklı asılan iki "şeftali sepetinin" içinden topu geçirmeyi amaçlayan ve dene-yanıl-düzeltil-yeniden dene şeklinde kuralları hazırlanan bir spor haline dönüşmüştür.

² Fenerbahçe Spor Kulübü'nün Terbiye-i Bedeniye Şubesinin 15 günde bir çıkarttığı "Fenerbahçe" dergisinin 1919 tarih ve 3 numaralı sayısının 7.sayfasında bu hamle ile ilgili bulunan haber: "Kulübümüzün son zamanlarda yeni bir hiss-i tecceddüt göstererek, bir Amerikalı öğretmen nezaretinde, memleketimizde ilk defa bizde olarak basketbol oyununa başlandı. Ve bunda, azaları arasında epeyce muvaffakiyet görmekte iftihar ederiz."

arasında yapılan Türkiye basketbol tarihinin ilk ciddi maçıdır (Atabeyoğlu, 1986).

Amerika'nın bu kültürel etkisini siyasi hegemonya ile pekiştirme çabası, cumhuriyetin ilanı ve ulus-devletin kuruluşunun ardından 1920-1925 yılları arası döneme hakim olan Y.M.C.A. örgütünün de birkaç yıl içinde "Türk gençliğinin de Hıristiyan gençliğinin yanında yer alacağı" (Özmaden, 1999) şeklinde açıklamalar nedeniyle bozulan ilişkiler, ülkedeki faaliyetlerinin sonunu getirmiş, 1926 yılında çıkan "Türkiye'de gençlik teşkilatının Türk vatandaşlarına hasrı hakkında kanun"³ ile Y.M.C.A. faaliyetleri fiilen sona ermiştir. Artık yeni Türkiye'de rejimin kendi içinden çıkmış ve güçlenen bir spor örgütü vardır ve 1920'li yılların sonu ile 1930'lu yılların başında Türk sporunu bu örgüt şekillendirecektir.

Gönüllü bir şemsiye örgüt olarak kurulan ve çoğunluğu İstanbul'da olan kulüplerin yarı-bağımsız koordinasyon organı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın (TİCİ) düşünsel temelleri 1920, organizasyonel temelleri ise 1922 yılında Fenerbahçe Kulüp binasında yapılan ilk kongre ve aynı yılın temmuz ayında Ali Sami Yen'in başkanlığa seçilmesiyle (Fişek, 1985) henüz cumhuriyet ilanı gerçekleşmeden atılmıştır. Yeni rejimin spor örgütü hazır ve yıllar içinde futbola sınırlı kalmayıp diğer spor dallarını da kapsayıcı şekilde gelişen federe yapıda bu örgüt 1924 yılı ocak ayında "kamuya yararlı dernek" olarak ilan edilmiş ve bu sayede diğer bağımsız derneklerin ödediği vergilerden muaf tutulmuştur (Akın, 2004). Atatürk'ü hami reis, İnönü'yü fahri reis olarak ilan etmekle TİCİ hem sembolik hem de fikren Kemalist projeye dahil olmuştur.

Bu gelişen olayları 1924 yılı olimpiyat oyunlarına katılma konusundaki devlet onayı ve para yardımı çerçevesinde görmek gerekir. Cumhuriyetin ilk olimpiyat oyunlarına katılımını organize eden T.İ.C.İ.⁴ böylelikle rejimin meşru spor örgütlenmesi olarak ilk sorumluluğunu alıyordu, devlet de kulüplerin vücuda getirdiği bu oluşumla ortak hareket ederek spor alanında sorumluluğu onlara bırakıyor ve uzlaşmacı davranıyordu. Y.M.C.A bünyesinde başlangıç denemeleri gerçekleştirilen basketbol hareketi de "basketbol mıntıkası" adıyla T.İ.C.İ bünyesinde mekan boyutunda küçük bir çapta kalsa da gelişimine devam ediyor ve sürecin farklı bir evresine giriyordu.

3. 1930'lu Yıllar ve Değişim

Dönemin spor hayatının merkezinde olan "kulüplerin" (özellikle İstanbul kulüplerinin) toplandığı ve sorunlarını görüştüğü, çözdüğü bir üst şemsiye örgüt olan ve sporda şahsi teşebbüsü temel alan, devletin de uzlaşmacı

davrandığı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı bazı kulüplerin bir araya gelerek düşünsel temellerini attığı 26 Haziran 1920 tarihinden itibaren; sekizinci ve son kongresinin yapıldığı 13-18 Şubat 1936 tarihine kadar Türk sporunun en önemli yönetim organizasyonu olmuştur. Son kongresinin son oturumunda ise (18 Şubat) bir dizi karar ile kurumun ismini Türk Spor Kurumu olarak değiştirmiş⁵ ve doğrudan partiye bağlanmayı talep etmiştir ve bu talebi Cumhuriyet Halk Partisi tarafından kabul edilmiştir (Fişek, 1980).

"Partiye bağlılıkları genbaşkurca⁶ onaylanmış hükmi şahsiyetler bulunursa, onlar da CHP Büyük Kurultayına delege gönderebilirler. Türk sporcuları ve Türk Spor Kurumu, kendisini yurdun kurtuluş ve yeni baştan kuruluşunu temin edici tek ve yüksek bir siyasal tesis olan CHP'nin öz bir çocuğu ve onun bünyesinden bir parça sayar. Partinin bu yeni hükmü içinde yurt kurumları arasına ilk girme şerefini kurumumuzun almasının karara bağlanmasını teklif ederiz."

Bu açıdan T.S.K. Halk partisine resmi olarak bağlanan ilk özel hukuk tüzel kişisi olmuştur. Bunun anlamı Türk spor hayatı artık, Behçet Kemal Çağlar gibi merkezietçilikten yana olan kadronun "çetecilik"⁷ ile suçladığı ve yine merkezietçilikten yana olanların "kendi çıkarından başka bir şey düşünmeyen ticarethaneler" olarak tanımladığı spor kulüplerinin değil, doğrudan doğruya ülkenin siyasal iktidarının elindedir ve ilk spor kurumu başkanı da son iki üç yıldaki merkeziet yanlısı yazarların ve düşün adamlarının da şiddetle talep ettiği gibi bir "asker", General Ali Hikmet Ayerdem olmuştur. "Gayemiz şuurlu ve disiplin sahibi bir gençlik yaratmak ve onları memleket müdafası için tam formda bulundurmaktır" (Spor Postası, 29 Haziran 1936) diyen spor hayatının yeni asker-yöneticisi, aslında dönüşümün hedefini, Türkiye'de spor hayatının yeni yöneliminin niteliğini açıkça gösteriyordu.

13 Şubat 1936'da ilk oturumu yapıldığında sekizinci kongrenin, aynı zamanda özel kulüplerin kendi işlerini yönetmek için kendi aralarından kendi özel yöneticilerini seçtikleri son T.İ.C.İ. kurultayı olacağı anlaşılmıştı. Çünkü son yıllarda devletin, spor işlerini doğrudan ele alma konusunda ciddi bir baskısı vardı. Bu açıdan devletin merkezi yönetimine dönüşüm tek bir kongrede, aniden alınan bir karar değildi. Bu karar ne bir sürpriz ne de bir komploydu. 1930'lu yılların başından itibaren Parti'nin resmiyete dökülmeyen bir hegemonyası olduğundan parti yöneticilerine göre sekizinci kongrede alınan karar sadece "hukuki bir formaliteydi"(Akın, 2004):

³ Resmi Gazete, 21 Mayıs 1928 sayı 894, no 1246

⁴ Aslında bu noktada Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi asli yetkili olmakla beraber komite lideri Selim Sırrı Tarcan ile T.İ.C.İ. başkanı Ali Sami Yen ortak bir teşebbüsle bu katılımı gerçekleştirmiştir. Zira Olimpiyat Komitesi yönetim kurulu üyeliklerinin büyük çoğunluğu İdman Cemiyeti İttifakı yöneticilerince dolduruluyordu. Ayrıntılar için (Fişek, 1985, s.91-92)

⁵ Bu açıdan kurum T.İ.C.İ. örgütünün yasal devamıdır.

⁶ CHP'nin dönem içindeki her kaynaktan bu şekilde geçen "Genel Başkanlık Kurulu" nun kısaltılmış şekli.

⁷ Dönemin merkeziet yanlılarının kulüplere ve kulüplerdeki yönetici ve antrenörlere nasıl baktığını anlamak için bkz: Spor Postası 20 Temmuz 1936'da yayımlanan 119.sayısındaki "Bizde de spor böyle olur" başlıklı yazı, sayfa 2.

“Türk Sporcusu zaten Kemalizmin öz çocuğu ve onun ayrılmaz bir parçası idi, bu karar hiçbir şeyi değiştirmiş değildir. Ancak zaten mevcut olan bir bağlılığı formalite ve hukuki bakımdan tamamlanmıştır.”

O zaman kritik soru şudur: Ne olmuştu da devlet, kulüplerin kendi özyönetim organlarıyla uzlaşmaktan vazgeçip spor hayatını doğrudan doğruya ele almaya ve en tepede kendisinin olduğu askeri bir hiyerarşı yaratmaya çalışmıştı? Bu değişimin biri sportif, biri ekonomik, biri de siyasal olmak üzere 3 temel nedeni olduğu söylenebilir. Birincisi 1928 Amsterdam Olimpiyatları’nda beklenen başarının gelmemesi üzerine parti T.İ.C.İ. örgütünü baş sorumlu olarak görmüş ve ayrıntılı bir rapor istemiştir. Bunun bir yıl ardından gerçekleşen ve sonraki yılları derinden etkileyen 1929 Dünya Ekonomik Krizi (Büyük Buhran) ise her şeyin olduğu gibi spor meselesinin de parasal yönünü iyice sıkıntıya sokmuş ve söz konusu yıl içinde Türk sporuna ayrılan ödenek sıfır lira olarak belirlenmiştir.⁸ Otuzlu yılların henüz başlarına gelindiğinde ise ekonomi politikası olarak özel teşebbüsün ötelenip devletçiliğe geçilmesinin ardından aynı yaklaşımın spor hayatına da yansdığı görülür. Üstelik genç cumhuriyet, uygulamaya koyduğu siyasal ve sosyal reformlar ile hayati alanlar üzerinde artık tam hakimiyet sağlamış ve CHP ülkedeki iktidarını ve siyasal varlığının meşruiyetini kesinleştirmiştir.

Ekonomik külfetin kulüplerle paylaşılması, maliyetlerin kulüplere devredilmesi önerisine kulüplerin sıcak bakmaması durumu çıkmaza sokuyor, 1928’de başarısız olan spor konusunda “madem parayı biz veriyoruz o zaman sporu da biz yönetelim” yaklaşımı ekonomik buhran ve kulüpler ile devletin arasının açılması, ekonomik devletçiliğin sportif alana da yansmasını beraberinde getiriyor ve otuzlu yıllar içinde devlet adım adım spora hakim olmaya başlıyordu. Örnek alınan Sovyet Rusya yapılanması inceleniyor, özellikle gençlik teşkilatı konusunda neredeyse hayranlık derecesinde takip edilen Almanya’dan uzmanlar davet ediliyordu. Bu uzmanların en önemlisi, Alman gençlik teşkilatının kurucusu, bir spor adamı olan Carl Diem’dir. 1933 yılının Eylül ayında CHP tarafından ülkeye davet edilen Diem bir süre Anadolu’da seyahat edip incelemelerde bulunarak raporunu hazırlıyor,⁹ raporunda Alman modelinin neredeyse aynısı olan “Gazi Gençliği Örgütünü” teorik olarak şekillendiriyordu. Devletin spora hakim olmasını savunanların hayallerindeki Gazi Gençlik Örgütü bu isimle kurulamamış olsa da artık sporun devlet kontrolüne geçmesi konusundaki kaygılarının somut çözümü olarak gençliği düzenleyecek ve “hedeflere” yönlendirecek olan yapı Türk Spor Kurumu olacaktır.

Sporda rekabetin, profesyonelliğin ve kulüplerin ötelendiği; “kitle için spor” ve “merkeziyetçi hiyerarşinin” hakim olacağı yeni dönemde, zihniyet değişiminden ve Türk Spor Kurumu’nun ortaya çıkışının hemen ardından spor yöneticilerinin önünde bir sınav niteliğinde bir uluslararası spor organizasyonu duruyordu: 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları. Türk sporunun Berlin oyunlarında yaptıklarına geçmeden önce bahsedilen değişim döneminde, genel durumu ve dinamiklerini anlatılmış olan spor hayatının içinde, en son 1921 Çağaloğlu Spor şöleninde zikredilen basketbolun nerede durduğuna bakmak gerekir.

Yirmili yılların spor hayatının çatısı olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’na benzer şekilde basketbol da ilk kez “kendiliğinden” örgütleniyordu. İstanbul’da faaliyet gösteren basketbol takımlarının bir araya gelerek oluşturduğu “basketbol mıntıkası” 1925 yılında kurulan ve Türkiye basketbol tarihinin ilk organizasyonu olma kimliğini taşımaktadır. Şubat 1922’de antrenmanlara başlayan Nişantaşı ve Galatasaray takımlarına daha önce basketbol hamlesi yapmış ve sonrasında pek sahnede olmayan Fenerbahçe de bir takım çıkararak eklenmiştir. Azınlık kulüpleri olan Kurtuluş, Pera (Beyoğlu), Maccabi, Protkeba, İtalyan Kartal da basketbol takımları oluşturuyor ve tüm bu kulüpler aralarında maçlar yapmaya başlıyorlardı. Bu temasların yarattığı dinamizm sayesinde basketbol sporu cemiyetleşiyor, 1927 yılında, yine kulüplerin teşebbüsüyle bir araya gelen basketbol takımları “İstanbul Basketbol Ligi”ni oluşturuyorlar ve ilk şampiyon döneme damgasını vuran, Musevi cemaatinin takımı Maccabi oluyordu (Atabeyoğlu, 1986).

1933 yılına gelindiğinde T.İ.C.İ. basketbol ve voleybol heyeti reisi Vefalı Sami Bey’in, toplumsal hayatın kültürel ve sportif merkezleri haline gelmesi hedeflenen Halkevleri’nden biri olan Beyoğlu Halkevi’ne yurt dışından dönüşünün ardından spor müdürü olarak getirilen Naili Moran ve arkadaşları ile kurduğu temas sonucu ilk resmi basketbol ligi kurulmuştur. İdman Cemiyetleri İttifakı’na bağlı federe kulüplere açık olan bu ligde, gayri-federe olarak sınıflandırılan Maccabi, Pera, Kurtuluş gibi azınlık cemaati takımlarının olmaması ligin kalitesinin düşük olmasına neden olmuş ancak bir yandan bu ilişkilerin devam etmesi için Moran’ın müdürü olduğu Beyoğlu Halkevi Salonunda düzenlenen özel turnuvalarda tüm takımların birlik olarak korunması ve cemiyet ilişkilerinin sürdürülmesi adına azınlık cemaati takımlarının yer alması sağlanmıştır. Ayrıca 1933-36 yıllarının resmi liginde basketbol şampiyonluğunu Moran’ın kaptanlığını yaptığı Galatasaray takımı kazanmıştır ve hem saha içinde hem saha dışında basketbol camiasının en aktif adamı, lideri Moran, bir ilke imza atmak için daha büyük hedefler gütmeye, 1934 yılından itibaren bir “milli takım” oluşturma arayışına girmeye başlamıştır (Atabeyoğlu, 1986).

⁸ Bütçe Görüşmeleri Tutanakları, TBMM 3.Dönem, (Çevrimiçi) (https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_erisim_as.butce_detay?pMeclisKod=1&pDonemKod=3&pButceYili=1929) (06.05.2019).

⁹ Söz konusu raporu arşivlerde ilk kez bulduktan sonra orijinal tam metnini yayınlarken Carl Diem hakkında detaylı bir analiz

sunan çalışma için bkz: Ali Emrah Tokatlıoğlu, *İki Dünya Savaşı Arası Dönemde Türkiye’de Spor ve Siyaset İlişkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

4. Türkiye Basketbol Takımı ve İlk Milli Maç

1932 yılında Uluslararası Basketbol Federasyonu'nun kurulmasıyla birlikte basketbolu dünya çapında düzenleyecek ve koordine edecek bir organizasyonun artık var oluşu sayesinde ve yine bu federasyonun girişimiyle 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'na basketbolu katma çabaları olumlu sonuç veriyor, olimpiyat komitesi Almanya'da yapılacak 1936 Berlin Olimpiyat oyunlarına basketbol sporunun da dahil edildiğini duyuruyordu. Bu haber, 1920'lerde faaliyetlerine başlayan, bu dönemin sonlarında ve 1930'lu yılların başında örgütlenen İstanbul basketbolunun 1933'ten itibaren Naili Moran önderliğinde kat ettiği yolun en önemli noktasıydı. Zaten bir milli takım oluşturma çabası içinde olan Moran için 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'nda ilk defa basketbol turnuvası düzenlenecek olması bulunmaz bir fırsat, takımı kurabilmek için bir ateşleyici hedefti. Çeşitli basketbol kulüpleri yurt dışından davet ettikleri takımlarla uluslararası maçlar yapıyordu ve bu maçlarda bu kulüp takımları ülkemizi temsil ediyordu fakat hiçbiri "milli maç" statüsünde değildi. İlk futbol milli takımının 23 Ekim 1923'te Taksim Stadında Romanya ile yaptığı maçın¹⁰ üzerinden 13 yıl geçmişti ve artık sıra Türkiye Basketbol takımındaydı.

1935 yılının ocak ayında, henüz olimpiyatlara katılacak takımlarla alakalı bir tartışma yokken Naili Moran'ın Spor Postası Dergisi'nde yayınlanan yazısı oldukça ilgi çekicidir. Amerika'nın her yerinde basketbol oynayan bir oyuncunun "...oynuyorlar ama İstanbul basketbolu kadar ateşli değil" dediğinden bahseden Moran, Türkiye'de basketbol işlerinin birçok ülkeden daha fazla ciddiye alındığından ve basketbol takımının 1936 Berlin Olimpiyatları'na katılması için elinden geleni yapacağını hatta gerekirse tüm sorumluluğu kendi üzerine alabileceğinden şu şekilde bahsediyordu (Spor Postası, 5 Ocak 1935):

"İşte basketbolun bu kadar ileri gitmiş olduğu şu topraklarda daha federasyonu mevcut değildir. Geçen seneki Halkevi turnuvasına tam otuz takım, 317 oyuncu kaydolmuştu. İstanbul mintikasına bağlı bir heyet vardır. Bu heyeti beynelmil federasyon tanıyamaz. İdman Cemiyetleri İttifakı bu işi ciddi almalı Basketbol Federasyonumuzu gün geçmeden Beynelmille Federasyona kaydettirmelidir. Biz 1936 Olimpiyatlarına muhakkak surette iştirak edeceğiz. İttifak bu işi üzerine vaziyeti anlayarak alacak bir arkadaş bulamıyorsa tam selahiyeti bana versin ben bu işten mesul tutulmayı bir borç bileceğim? Açıkça söyleyelim, Olimpiyat bülteninde komşularımızın bu oyunda birer takımla iştirak edeceklerini okuyoruz. Biz ki olimpiyat bayrak direklerine kadar bu işte ümidimiz vardır, mutlak surette Berlin'e giderek haklarımızı arayacağız. Şimdilik on iki kişilik bir grup antrenman üzerine bulundurulmaktadır. İttifakın hakkımızda vereceği kararı sabırsızlıkla bekliyoruz."

Fakat dönemin tüm spor yöneticileri gibi Naili Moran da değişen yapının farkındaydı. Olimpiyat oyunlarına katılım konusunda tek söz partinin elinde bulunan Türk Spor Kurumu'nun, yani siyasi otoritenindi. Bunun manası şuydu: Ankara, ilk milli basketbol takımını ilk olimpiik basketbol turnuvasının düzenleneceği Berlin'e göndermeye ikna edilmeliydi.

Rekabetin en önemli arenası olan Olimpiyatlara, rekabetçi sporu öteleyen Türk Spor Kurumu'nun yaklaşımı çekinceli olmuştur. Bunun sebebi sporun yeni yöneticilerinin ve merkezietçi zihniyetin, spora faydacı bakışı haricinde bir de gizliden gizliye "ya rezil olursak" kaygısını da taşımasıdır. Berlin'e gönderilecek sporcular ve takımlar konusunda verilecek kararlar sürekli değiştirilmiş, süreç içinde her spor dalı bir yandan olimpiyata gidecek şekilde hazırlanırken bir yandan da "acaba gidemeyecek miyiz" tereddüdüyle General Ali Hikmet Ayerdem'in ağzından çıkacak kelimeleri takip etmeye başlamıştır. Aynı durum basketbol için de geçerlidir ve 2 Haziran tarihli şu kısa gazete haberi (Cumhuriyet Gazetesi, 2 Haziran 1936) durumu oldukça iyi açıklamaktadır:

*"Berlin Olimpiyadına iştirakleri evvelce takarrür eden basketbol takımımızın son yapılan tetkiklerden sonra **Olimpiyada gönderilmemeleri** kararlaştırılmıştır. Uzun zamandan beri hususi birçok hazırlıklar yapmış olan basketbolcuların mutlak surette Berlin'de muvaffakiyet gösterecekleri iddia edilmektedir. Basketbol takımının kaptanı Naili vaziyeti anlamak için Ankara'ya gitmiştir."*

Ayrıca Moran'ın Ankara'ya ziyareti hakkında aynı tarihteki başka gazetelerdeki haberler de şöyledir:

"Berlin olimpiyatlarına iştirakleri evvelce kararlaştırılmış olan basketbolcuların gönderilmesinden sarfinazar edilmiştir. Buna sebep olan Türk takımının, olimpiyatlara iştirak edecek millet arasında, muvaffakiyet göstermesi ihtimalinin hemen hemen mevcut olmamasıdır." (Son Posta Gazetesi, 2 Haziran 1936)

"Türk Spor Kurumu reisi General Ali Hikmet Berlin Olimpiyatlarına gönderilmesi kararlaştırılan sporcularımızın güreş, eskrim, yelken ve futbol takımlarından ibaret olduğunu söylemiş ve Ankara kampında bulunan bisikletçilerin gösterecekleri muvaffakiyete göre bunların da olimpiyatlara gönderilmelerinin temin edileceğini ifade etmiştir." (Tan Gazetesi, 2 Haziran 1936)

Bu seyahatin sonucunda, Naili Moran'ın Ankara'ya gidişinin olumlu sonuç verdiği ve Ankara'yı bir şans için ikna ettiği görülmektedir (Cumhuriyet gazetesi, 5 Haziran 1936). Nitekim Moran'ın milli takım için sarf ettiği çaba onu doğal bir lider konumuna getirmektedir. Moran, Ankara'yı ikna ederek Türk Spor Kurumu temsilcilerinin de izleyeceği bir maç organize etmeye koyulmuştur. Bu

¹⁰ Maçın skoru: 2-2

maç için hedeflenen ve irtibat kurulan rakip Cenevre’de yapılan Avrupa basketbol şampiyonluğunu kazanan Polonya milli takımınıdır. Moran’ın planı ise bu maçıdaki performans ile Türk Spor Kurumu heyetini etkilemek ve basketbol takımını da Berlin Olimpiyatı’na gidecek Türk kafilesine eklemeye ikna etmektir. Son Posta Gazetesi’nde 11 Haziran’da yer alan haber şu şekildedir:

“Cenevre’ de yapılan Avrupa basketbol şampiyonluğunu kazanan Polonya takımı iki müsabaka yapmak üzere şehrimize gelecektir. Polonyalılar ilk maçı İstanbul ile ikinci maçı da Türkiye milli takımı ile yapacaktır. Müsabakalar 25, 28 Haziran’da Beyoğlu Halkevi Salonunda yapılacaktır.”

Cumhuriyet Gazetesi’nde 12 Haziran tarihinde yer alan *“Berlin’de yapılacak basketbol turnuvasına iştirak edecek basketbolcularımız Avrupa şampiyonu Polonya milli takımı ile karşılaşacaklardır. 25-28 Haziran’da İstanbul’da birisi Türkiye-Polonya diğeri İstanbul-Varşova şeklinde olmak üzere iki maç yapılacaktır”* (Cumhuriyet Gazetesi, 12 Haziran 1936) şeklindeki küçük bir haber de planlanan maç hakkında bilgi vermektedir. Henüz çok da fikir sahibi olunmayan bu spor dalında ne kadar başarılı olduğumuzu görmek için böyle bir maç tertip edilmesinin Ankara tarafından istendiği şeklinde yorumlamak yanlış olmaz. Avrupa’nın en iyi takımı karşısında oyuncularımızın göstereceği performans spor otoriteleri için elbette bir fikir verecek ve 12 Haziran tarihinde basketbol takımı *“olimpiyatlara gidecek”* şeklinde nitelenmekte olsa dahi takımın Berlin’e götürülüp götürülmemesi kararı da bu maçıktan sonra kesinleşecektir.

Hemen hemen aynı tarihlerde Yunan basketbol takımının, Naili Moran’ın oyuncusu olduğu Galatasaray basketbol şubesi tarafından 18 ve 23 Haziran tarihlerinde yapılacak iki müsabaka için davet edilmesi (Cumhuriyet Gazetesi, 11 Haziran 1936) de oldukça ilgi çekicidir. Bu hamle, başta Naili Moran olmak üzere milli takımın ana kadrosunu oluşturan Galatasaraylı oyuncuların kritik Polonya maçından, yani ilk Türk milli takımının ilk maçından önce bir deneme, bir hazırlık olarak okunabilir. Ancak 18 Haziran tarihli bir haber (Cumhuriyet Gazetesi, 18 Haziran 1936) müsabaka işlerinde bazı değişikliklerin olduğunun habercisidir: *“Olimpiyata gidecek basketbol takımımız idmanlarına devam etmektedir. Takımımız bu ayın 24 ve 26’sında Yunan milli takımıyla şehrimizde karşılaşacaktır. Bu maçların biri milli, diğeri şehir muhteliti halinde yapılacaktır”*. Bu değişiklik, Moran’ın 24 Haziran akşamı oynanan milli maçıktan önceki konuşmasında (Spor Postası, 29 Haziran 1936); *“...daha sonra Polonyalılar vazgeçtiler ama Yunan takımı büyük bir centilmenlik gösterip bizimle maç yapacaklarını söylediler...”* ifadesiyle belirttiğinden anlaşıldığı kadarıyla Polonya takımının gelmeyeceğini bildirmesi ve son anda vazgeçmesi nedeniyle ortaya çıkmıştır. Parçalar bir bütün olarak şu resmi ortaya çıkartmaktadır: Vazgeçen Polonya’nın yerine zaten halihazırda Galatasaray ile neredeyse bir *“milli”* hazırlık amacıyla davet edilen Yunanistan milli takımı ile tertip edilen müsabaka bir anda bir seçenek olarak *“resmi”* milli

müsabakaya dönüşmüş, bir *“B planı”* olarak devreye sokulmuştur.

Ancak Naili Moran’ın 1935 yılında yazdığı yazıdan itibaren ilk basketbol milli takımının kurulmasına ve 1936 Berlin Olimpiyatları’na katılmasına yönelik yönettiği bu sürecin son aşamaya gelene kadar yani ilk milli maç oynanana kadar kesinlik kazanmadığını söylemek mümkündür. Moran’ın Ankara’ya ziyaretinin bir ikna ile sonuçlanmadığı, yalnızca milli maç organize etmek ve sürecin bu milli maçı sonucuna göre şekilleneceği, 21 Haziran 1936 tarihinde tüm gazetelerde yer alan Türk Spor Kurumu Umumi Reisi Ali Hikmet Ayerdem’in *“Olimpiyatlara gidecek olan sporcuların seçimi”* ile alakalı yaptığı beyanattan (Cumhuriyet Gazetesi, 21 Haziran 1936; Tan Gazetesi, 21 Haziran 1936) anlaşılmaktadır. Ayerdem, Olimpiyat işlerinde başlıca üç meselenin öneminden bahsetmektedir:

“1- Olimpiyada sporcularımız gitmeli mi, gitmemeli mi? 2- Gidilecekse hangi sporcularla gidilmeli? 3- Bu sporcuları nasıl ayırmalı?”

Olimpiyatlar hakkında yapılan tartışmalara, gitmek-gitmek meselesine tek bir cepheden bakmanın hatalı olacağını söyleyen Ayerdem’in tartışmalar hakkındaki söyledikleri şu şekildedir:

“ Gitmemek, tabii başımızı derde sokmaz, korkulan mahcubiyetlere sebep olmaz. Sporcularımızı çalıştırmak, yetiştirmek, onlara masraf etmek külfetine mahal bırakmaz. Neden şu gitti, neden bu gitmedi gibi dedikodulara meydan vermez. Sakit, sakın hayatımızı karıştırmaz...”

Diğer cephesini de şöyle düşünebiliriz: Olimpiyada iştirak edecek elli küsur memleket arasında Türklerin bulunmaması bizim için ayıp olmaz mı? O Türk milleti ki, beynelmilel bütün spor federasyonlarına resmen dahildir. Bu iştiraki yalnız kağıt üstünde mi kalmış olmalıdır? Fiiilyatta Türk milletinde spor hiç mi yoktur? Var da kafi değilse, acaba elli bu kadar milletin en gerisi Türk milletinin sporu mudur?”

Ayerdem, yazısının devamında da kış olimpiyatlarına katılan sporcuların ağır eleştirilerin tesiri altında olduğundan ve güvenlerini kaybettiklerinden bahsetmekte ve *“kendi kudretimizi hiç görüyor ve layıkıyla takdir edemiyoruz”* diyerek olimpiyatlara katılması gündemde olan spor dalları ve yaptıkları müsabakalarla alakalı çeşitli yorumlarda bulunmaktadır. Ali Hikmet Ayerdem tarafından bahsedilen ve yorumlanan dallar ise kayak, atletizm, güreş, eskrim, yelken, bisiklet, futboldur. Bu beyanatın herhangi bir yerinde basketboldan ve basketbolculardan bahsedilmemiştir. Dolayısıyla henüz basketbol milli takımının 1936 Berlin’e katılması kesinleşmemiş, kesinleşmediği gibi tartışmalara dahi girememiş, bahsedildiği üzere Naili Moran’ın Ankara ziyareti katılmalarına yönelik bir ikna ile değil, bir milli

maç organize edilmesi ve bu maçın sonucuna göre gidilip gidilmeyeceğinin kararının verilmesi neticesinde sonuçlanmıştır. Dolayısıyla olimpiyatlara kısa bir süre kala dahi katılıp katılmayacağı belli olmayan, Türk Spor Kurumu Başkanı'nın beyanatında dahi hiçbir şekilde bahsedilmeyen basketbolun geleceği, Yunanistan ile yapılacak müsabakaların sonucuna bağlıdır.

“Neden rakip Yunanistan?” sorusuna cevap konusunda en kritik nokta, yani rakibin seçimindeki sürecin en önemli safhası bu şekilde açıklanabilir. Ayrıca dönem içinde de futbol, güreş gibi birçok spor dalında Yunan takımlarıyla sık sık müsabakalar düzenlendiği görülmektedir. Bu yakınlığın sebebi; şüphesiz ki Lozan'dan arta kalan sorunların 1928-29 da çözülmesi sonucu kurulan siyasi temasların ve uluslararası siyasette artan revizyonist tehdide karşı statüko yanlısı (Oran, 2008) olan iki devletin (Yunanistan-Türkiye) birlikte hareket etme zaruretinin tezahürü olan Balkan Antantı ve bunun sportif yansıması olarak “Balkan Oyunları” ile kurulan temas sayesinde sporcuların ve takımların halihazırda ilişki içinde olmasıdır.

Oluşum sürecinin tüm detayları bir kenara bırakılırsa, 24 Haziran 1936 gününe doğru “bilinmeyen” bir spor dalında ilk sınavını verecek ve bu maçın sonucuna göre Olimpiyatlara gidiş kaderi belirlenecek olan ilk basketbol milli takımının rakibi, her ne kadar konjonktürel açıdan iyi ilişkiler içinde bulunulsa da bir “öteki” olarak görülen “Yunanistan” olduğundan maçın önemi birkaç kat daha artacaktır. Türk spor yönetiminin başında bir asker vardır. Türk Spor Kurumu Başkanı General Ali Hikmet Ayerdem'in bu maçtan çıkacak olası bir mağlubiyet sonra zaten düşük bir ihtimal olarak görülecek “gidebilirsiniz” onayı, mağlubiyetin Yunan takımına karşı alınması sonrası hepten hayalden ibaret olurdu. Nitekim özellikle bu maç için İstanbul'a gelen Başkan, atletizm takımının neden götürülmeyeceği, futbol takımı hakkındaki görüşleri ile ilgili Olimpiyat demeçleri verirken basketbol konusu hakkında hiçbir şey söylemiyor ve 24 Haziran'da oynanacak maçı bekliyordu.

Bu ilk milli takım oluşumu konusunda değinilmesi gereken önemli bir nokta da oyuncuların her şeyi kendi organize etmelerinin yanı sıra, bu maç için yapılacak tüm harcamaları da aralarında para toplayıp karşılamaları olmuştur. Atabeyoğlu'nun “bir avuç idealist basketbolcu” olarak tanımladığı bu grup kendi aralarında topladıkları elliser lira ve devrin en iyi basketbol hakemlerinden, ayrıca ilk milli takım oluşumunun antrenörlüğünü de üstlenen Rupen Semerciyan'ın “eksik kalan parayı ben tamamlarım” sözüyle bu hamleye girişiyor, milli takım malzemeleri de dahil olmak üzere maçın tüm masraflarını kendi karşılıyor (Atabeyoğlu, 1970); protokolünde TSK Genel Başkanı General Ali Hikmet, Basketbol ve Tenis Federasyonu Reisi Süreyya Genca, Güreş Federasyonu Reisi Ahmet Fetgeri,

Atletizm Federasyonu Reisi Vildan Aşir, Eskrim Federasyonu reisi Fuat Bey, Türk Spor Kurumu umumi katibi Nizameddin Kırşan'ın bulunduğu (Son Posta Gazetesi, 25 Haziran 1936) Beyoğlu Halkevi Spor Salonu'na 24 Haziran 1936 Çarşamba akşamı hem kendi hayatlarının hem de Türk basketbol hayatının en kritik maçına, ilk milli basketbol maçına çıkıyorlardı.

Basketbol maçlarının oynanacağı ilk olimpiyatlara gitmek adına kendi teşekküllerini oluşturan Türk Basketbol takımının kendi finanse ve organize ettiği bu maça misafir takım maçtan bir gün önce, rakiplerinin gönderdiği Romanya Vapuru ile Pire'den gelmişti (Son Posta Gazetesi, 24 Haziran 1936). O günkü gazete haberlerine bakıldığında (Akşam Gazetesi, 24 Haziran 1936) Yunan takımının da olimpiyata gitmeyi arzuladığı ve bu maçı çok önemseydiği anlaşılmaktadır:

“Yunan takımı çok kuvvetlidir. Onlar da bizimkiler gibi Olimpiyada gitmek için bu maçı behemehal kazanmak mecburiyeti ve azindedir.”

Ekseriyeti kadın olan (Cumhuriyet Gazetesi, 25 Haziran 1936) seyirci topluluğunun¹¹ ve en üst düzey spor insanların doldurduğu Beyoğlu Halkevi salonunun parkesine çıkan iki takımın mücadelesi başlamadan önce kaptan Naili Moran orada bulunanlara Yunanlıları niçin ve nasıl getirdiklerini, basketbol sporunun ülkedeki kısa tarihini anlatırken izleyenlerin neler hissettiği, o gece salonda bulunan ve ertesi gün maç haberini hazırlayan gazeteci Recep Ali Doğan'ın “..Yunanlılar sahaya çıktıklarında bizden daha uzun ve daha cüsseli idiler. Herkes neticeden endişe ediyordu...” (Spor Postası, 29 Haziran 1936) cümlesinden anlaşılabilir ki bu “neticeden endişe etme” dönemin sporunda, sporu yönetenler ve sporu yapanlar arasındaki kopukluktan kaynaklanan bir yönetsel kronik rahatsızlık şeklinde merkezdeki yöneticilerde de görülüyordu. “Kendi ırkının üstünlüğünü” spor sahasında ispata hazırlanan Alman temsilcilerinin ev sahibi olduğu Berlin Olimpiyatı'na giden takımları ve sporcuları da bu nedenle çeşitli bahanelerle eliyorlar, gidecek dal ve sporcu sayısını olabildiğince düşük tutuyorlar, hatta bir ara futbol takımının bile götürülmeyeceği kararını veriyorlardı.

Böyle bir psikolojik ortamda maça Sadri'nin faul atışından kazandırdığı sayı ile başlayan milli takım ilk çeyreği 6-4, devreyi ise ikinci çeyrekte rakibe sayı şansı vermeyerek 13-4 bitiriyordu. Maç öncesi günlerde ve maç başlarken bilinmezlikten kaynaklanan çekinceler yerini mutluluk ve heyecana bırakıyor, üçüncü çeyrekte 40-8 gibi inanılmaz bir fark ortaya çıkıyordu. İzleyenlerin çılgınca alkışları arasında maç 49-12 bitiyor, milli takım kendileri hakkındaki kritik kararı verecek olan TSK Başkanı önünde, ilk maçında 49-12'lik bir “Yunan” galibiyeti alıyordu (Spor

¹¹ Spor Postası, no:59, 25 Mayıs 1935, s.6. Bu kitlede bahsedilen “ekseriyet” muhtemelen o dönem Beyoğlu Halkevinde Salı, Cuma ve Cumartesi günleri çalışan spor eğitmeni Mübeccel (Hüsameddin) ve öğrencileri ile Naili Moran'ın özel kurs olarak

verdiği zayıflama ve form idmanlarına gelen kadınlardır. Saha içi liderlik ve yönetsel yeteneklerinin yanında kaptan Moran tribünün oluşumunda da merkez ve lider olma konumunu koruduğu görülüyor.

Postası, 29 Haziran 1936). Maçın ertesindeki günlerindeki gazete ve dergi haberleri övücü sözlerle bu “bilinmeyen” spordaki galibiyetten bahsederken aynı zamanda Yunan takımının neden geldiğini açıklıyor ve bu maçın sonunda milli basketbol takımının Olimpiyata götürülmesinin “artık bir zaruret” olduğu belirtiliyordu:

“Yunan milli basketbol takımının şehrimize davet edilmesi, Türk basketbolcularının hakiki varlığını ortaya koymak içindi. Birçok spor gruplarının Berlin Olimpiyatı’na gitmesi kararı verildiği halde basketbolcular bundan mahrum edilmek istenmişti. Türk Spor Kurumu bunda biraz da haklı idi. Çünkü şimdye kadar basketbolcularımız ecnebi bir takımla temas etmek imkanı bulamamışlar, kendilerini göstermemişlerdi. İşte bu maksatla Yunan takımı şehrimize çağrılmıştır...Yunan federasyonu, buraya gönderdiği basketbol takımını Berlin Olimpiyatı’na gönderecektir. Bu takımı dört misli bir sayı farkı ile mağlup eden Türk takımının da Olimpiyata gönderilmesi zannederiz ki artık bir zaruret olmuştur...” (Cumhuriyet Gazetesi, 25 Haziran 1936)

Maçın sonucunun birçok gazetede yayınlanması ve zafer olarak sunulmasından açıkça anlaşılan sonuç, bu galibiyetin milli takımı Berlin’e gönderme kararında oldukça etkili olduğudur. Öyle ki artık gazete haberleri basketbol takımından açıkça “Berlin olimpiyatına” hazırlanan takım diye bahsetmektedir:

“Basketbolde Yunan milli takımını 49-12 gibi bariz bir farkla mağlup ettik” (Tan Gazetesi, 25 Haziran 1936)

...

“Yunan basketbolcuları mağlup oldu

Berlin olimpiyatına hazırlanan Türk Milli takımı maçı 12-49’la kazandı.” (Akşam Gazetesi, 25 Haziran 1936)

26 Haziran’da oynanması planlanan ve bir gün rötar ile 27 Haziran akşamı yine Beyoğlu Halkevi Spor Salonu’nda oynanan İstanbul (Galatasaray) – Atina maçından önce Naili Moran izleyicilere *“basketbolcuların da Berlin’e götürüleceği kararının verildiğini”* (Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1936) bildiriyordu. Üç gece önceki hezimetin acısını çıkarmak için olağanüstü bir hırs ile oynayan konuk ekip, amacına ulaşmış olmanın verdiği rahatlıkla sahaya çıkan kaptan Moran’ın kulüp takımı karşısında maçı 27-19 kazanıyordu. İlginç dikkate değer olan şey Yunanlılar döndüğünde Atina gazetelerinin bu maçı “milli maçı”

olarak gösterip 49-12’lik asıl maçı hiç bahsetmemesi ve kazanılan zaferle Yunan takımının Türk seyircileri kendilerine hayran bıraktığını söylemesidir (Spor Postası, 6 Temmuz 1936).

Aslında tam da bu noktada zihinlerde şöyle bir soru oluşabilir. Madem tüm masrafları bir taraf karşılayarak bu maçı organize ediyor ve onlar için bu kadar kritik bir maçı, o zaman rakip takım, yani Yunanlılar maçı bilerek kaybetmiş olabilirler mi? Bu sorunun kesin cevabı net bir “hayır” olacaktır. Çünkü olimpiyata katılacak Yunan takımı için de bu maçı en az rakipleri kadar ehemmiyet arz etmektedir. Hele ki maçı “Türklere” karşı olduğunda bu şekilde bir mağlubiyet ve bu sayı farkı kesinlikle kabul edilemez bir durumdur. Üstelik Atina gazetelerinin bilgi blokajına karşın hezimet olarak kabul edilen bu maçı sonrası muhtemelen Yunan federasyonu karar değiştirmiştir. Çünkü Ağustos ayında Berlin’deki basketbol takımları arasında Yunanistan basketbol takımı yoktur. Tüm bunlar göz önüne alındığında bu tarz bir danışıklı dövüş ihtimali içeren komplote teorininin gerçek olması ihtimal dışıdır.

5. Berlin ve Sonrası

O güne kadar yapılan olimpiyat oyunlarının tesis ve organizasyon bakımında en büyüğü olan Berlin Olimpiyat Oyunları, ırkçılığa ve politikaya tam olarak bulaştırılan, her hazırlığında propaganda amacı güdülen ilk olimpiyat olmuştur.¹² Türkiye’ye gelip hazırladığı rapor ile bilinen, Berlin Olimpiyat Komitesi Başkanı Carl Diem’in fikri olarak ilk kez yapılan bir yenilikle Yunanistan’ın Olimpia bölgesinde tutuşturulan meşale, çeşitli ülkelerden 3.075 atlet tarafından taşınmak suretiyle (Koryürek, 2000) Berlin’e getirilmiş ve olimpiyat ateşi, Hitler’in açılışı bizzat yaptığı gün Alman atlet Şilkin tarafından tutuşturulmuştur (Ulus Gazetesi, 2 Ağustos 1936). Sadece Berlin sınırları içinde izlenebilse de televizyondan canlı yayınlanan ilk olimpiyat olması da Berlin’i farklı kılan unsurlardan bir diğeri.

Federasyon Başkanı Prof. Süreyya Genca’nın önderliğinde, Galata rıhtımından kalkan Romanya Vapuru ile Berlin yoluna çıkan basketbol kafilesi eleme usulü yapılan maçlarda ilk turda oynağı ilk maçı kaybediyor, son şansı olan baraj maçını da kazanamadığı için turnuvaya yaptığı iki maçı ardından veda ediyordu. Başta futbol olmak üzere mücadele edilen neredeyse tüm dallarda uğradığı hayal kırıklığını güreşte alınan bir altın ve bir bronz madalya ile biraz olsun unutan Türk kafilesi yurda döndüğünde, aldığımız ilk altın madalya olmasından ötürü ve *“ardı arkası kesilmeyen mağlubiyetlerin arasında bir zaferi başararak 18 milyonu sevince boğduğu için”* (Spor Postası,

¹² Sadece organizasyon anlamında değil oyunlar sırasındaki olaylar da bu durumu doğrular.

1936 Berlin Olimpiyatları süresince Almanlar her şeyi çok iyi planlamış ve kurgulamıştı, Yahudi düşmanlığına yönelik herhangi bir olayın çıkmasına izin verilmedi. Hitler, oyunların ilk gününde sonuçlanan gülle ve cirit atmada kazanan Alman atletleri Şeref Tribünü’nde 110.000 seyircinin seyircinin gözleri önünde tebrik ederken, 100 metre yarışlarında Amerikalı siyahi atlet Jesse Owens’in kırdığı rekor sonrası stadyumu terk etmiştir. IOC

tarafından Hitler’e tebrik edecekse her milliyetten madalya kazananı tebrik etmesini, aksi halde kimseyi tebrik etmemesi yönünde uyarı yapılmış, Hitler ise bu uyarıdan sonra hiçbir şampiyonu tebrik etmek için Şeref Locası’na çağırılmamıştır. Sadece yöneticilerin tutumu değil izleyicilerin tutumu da kimi zaman ırkçı öğeler içermektedir. Koryürek, C. (2000) Olimpiyadlar, TMOK Yayınları, İstanbul.

17 Ağustos 1936). güreş haricinde tüm dallar şiddetle eleştirilmeye başlanıyordu. İlimli eleştirilerin temel noktasını atletizm takımının götürülmemiş olması ve aslında tüm sporlarının temelini “atletizm” olması ile ülkede atlet sporcu yetişmemesi oluştururken, “...spor demek her şeyden evvel atletizm demektir” (Akşam Gazetesi, 5 Ağustos 1936) şeklinde sıkça yer alan görüşler ile bu nispeten ilimli eleştirilerin merkezinde durmaktadır. TSK'nın spora bakış açısını düşündüğümüzde bu eleştirilerin aslında doğrudan sporcuların başarısızlığına değil rekabetçi ve elit sporun dışlanmasına bağlanabileceği gibi, beden terbiyesi projesi olarak ve kitleler için, faydalı amaçlarla yapılmasını hedefleyen dönem politikalarını meşrulaştırma çabası olarak görülmelidir.

Eleştirinin boyutunu epeyce arttıran kimi gazetelerde “panayır kafilesi” olarak adlandırılan (Spor Postası, 17 Ağustos 1936) sporcuların başarısızlığının ardından “hiç olmazsa hayal bile edemeyecekleri yerleri bu vasıtayla görmüş oldular”, “...bir memleket için o kadar lüzumlu ve hayati bir faaliyet olan spordan bizi nefret ettirdiler” (Akşam Gazetesi, 8 Ağustos 1936) gibi yorumlar her ne kadar küçük düşürücü ifadeler olsa da olumu yönden bakıldığında mağlubiyetlere rağmen sporcuların, kendi dallarında en üst düzey takımlarla iletişim kurması, o spor dalının gelişimi açısından oldukça faydalı olmuştur ki ilk defa böyle bir şans bulan basketbolcular için bunun değeri kat be kat fazladır. Basketbolun mucidi Amerikalılar, ilk kez olimpiyat seviyesinde oynanan basketbol turnuvasının da şampiyonu olmuşlar, teknik ve taktik açıdan diğer takımlarla kıyaslanmayacak olan seviyeleri sayesinde izleyenleri kendilerine hayran bırakırken rakip sporcuların da bu yolda mesafe kat etmek için önlerine örnek sunmuşlardı. Kuşku götürmeyecek şekilde başta Naili Moran olmak üzere de “sporun içindeki spor adamları” bu tecrübeden alabilecekleri en fazla faydayı almıştır.

Fakat TSK ile somutlaşan, sporda 1936-1938 ara rejiminden sonra CHP, spordaki her olayın parti içinde kişisel bir hesaplaşmaya dönüşeceği, içinden çıkılmaz bir sürece girmiş ve 22 Ekim 1938'de Beden Eğitimi Genel Direktörlüğü'nü kurularak Türk sporu doğrudan devlet kontrolüne geçirmiştir. Yedinci madde uyarınca mevcut federasyonlar lağvedilirken atletizm, futbol, güreş su sporları gibi bazı dallarda yeni federasyonlar kurulmuş, basketbol ise tenis, voleybol ve hentbol gibi diğer sporları da kapsamına alan Sportif Oyunlar Federasyonu içinde yönetilmeye devam etmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'na doğru giden süreçte merkezileşmesini tamamlayan ve doğrudan devlet kontrolüne geçen Türk sporu, giderek militarist bir yaklaşımla ele alınmaya başlamış, hatta faydalı ve faydasız sporlar olarak dallar arası fikişsel bir hiyerarşi bile

yapılmıştır. Buna göre sprint ve maraton, askerlikteki uzun yürüyüş ve koşulara; gülle atma el bombası atmaya, engelli koşu düşman siperlerinden zıplamaya, binicilik ve bisiklet bir cepheden diğer cepheye ulaşma, yüzme ve yelken sporları da deniz savaşlarındaki koşullara insanı hazırladığından faydalı olarak nitelendirilirken futbol, basketbol gibi içinde rekabet barındıran takım sporları faydasız olarak görülmüştür (Akın, 2005). Ülkede yetkin spor adamları varken, Tümgeneral Cemal Tahir Taner “ordu ile ilişkisi devam etmek” şartıyla ve üniformasıyla ilk BTGD başkanı olarak göreve başlamış, kurul da emekli subaylardan ve Adnan Menderes gibi merkezîyetçi siyaset adamlarından oluşturulmuştur.¹³ 30 Nisan 1940 tarihli Beden Terbiyesi Kanunu ile de “mevcut ya da yeni kurulacak bütün kulüplerin, komutanı Beden Terbiyesi Genel Direktörü olan askeri bir hiyerarşiye tabi olmaları” istenmiş, basketbol rekabet ve takım sporlarının yeniden yükselişe geçeceği savaş sonrası döneme kadar bir “uyku” evresine girmiştir.

6. Değerlendirme ve Sonuç

Cumhuriyet rejiminin ilk döneminde siyaset, sporu doğrudan yönetmek adına politikalar üretip spor yönetimini merkezileştirmiş olsa bile, tek bir aktörün dahi neleri değiştirebileceğini gösteren bir örnek olması açısından Naili Moran ismi önemlidir.

Bireylerin spor hayatına etkisinin bu denli yüksek olduğu bir dönemde sadece kurumların değil bireylerin ne yaptığını da incelemek bir tarihçilik biçimidir. Elbette ki bu çalışma bir mikro tarih çalışması olarak Naili Moran'ın hayatını merkeze alarak kurgulanmamıştır fakat ilk Türk milli basketbol takımının oluşumundan bahsederek tek başına Naili Moran'ın etkisini incelemek ile takımın kuruluş motivasyonunu incelemek aynı şey haline gelir. Berlin Olimpiyat Oyunları'na katılmak adına tek başına bu takımı kurma hedefiyle yola çıkması, merkezi siyasi otoriteyi ikna etmesi, bu ikna süreci için uluslararası temasları gerçekleştirip maçlar organize etmesi, takımın kaptanının sadece sahada değil saha dışında da incelenmeye değer bir liderlik figürü olduğunu göstermektedir.

İster Polonya maçı öncesi bir antrenman maçı olarak düşünsün, isterse de Polonyalılar'ın gelmeme ihtimalini öngörüp bir “B planı” olarak çağırılmış olsun, Yunan milli takımını da aynı dönemde davet etmesi, ilk Türk milli basketbol takımının varoluşsal açıdan kaderini belirlemiştir. Bu nedenle Moran'ın liderlik dehası ayrı bir çalışmada incelemeye değerdir.

Devletin tek ve mutlak karar verici olarak betimlendiği dönemin spor tarihinde kurumsal yapı üzerinden yapılan

¹³ Bu noktada kurulda ismini gördüğümüz spor adamı Burhan Felek'i hariç tutmamız gerekmektedir. 1935 Balkan Olimpiyatlarında konuk devlet adamlarına bile zor yetecek protokol tribününden CHP il teşkilatının yüksek sayıda yer istemesi Felek'i zor duruma sokmuş, neden bunun olmayacağını açıklamaya çalışsa da parti bunu bir hesaplaşmaya dönüştürüp

TSK'nın kurulmasının ardından ilk işlerinden biri Felek'i atletizm federasyonu başkanlığından almak olmuştur. Üstelik Burhan Felek bir parti üyesidir ve ona rağmen bu haksız muameleye maruz kalmıştır. Herhalde onu BTGD kuruluna almak da bu yanlışın bir telafisi olarak, bir özür olarak görülebilir.

tüm analizler değerli olmakla beraber bu bireysel figürleri ve etkilerini es geçmektedir. Bu çalışma, disiplinlerarası bir emek ile aslında es geçilen sporun politik tarihi ve daha özelde ise bireylerin ya da sivil toplumun bu süreçteki etkilerini araştırma alanı olarak seçen bir örnek araştırma olma iddiasını taşır.

Bu açıdan spor tarihinin tek değil çok katmanlı bir yapısı olduğunu bilmek gerekir. Tek merkezden verilen kararlarda gerek bu kararlara rağmen yapılan işler gerekse bu kararları veren odakta dahi kişilerin etkisi yine incelemeye konu olabilecek ölçüde büyüktür. Bu çalışmanın konusu olmasa da basın alanındaki figürler yine böyle bir birey odaklı tarihçiliğin araştırma alanı olma potansiyelini taşır. Kurumların verdikleri karar spor hayatını büyük ölçüde şekillendirmiştir ve kurum odaklı çalışmalar elbette ki bir akademik değer taşır. Araştırmacının yapabileceği akademik değer taşıyan bir diğer şey ise bu kararların hem alınış nedenleri hem de sonucunda ortaya çıkan tarihsel olaylardaki kişileri de tarihin konusu yapmaktır.

Gelecekte siyaset bilimi içerisinde sporun, spor bilimleri içerisinde ise tarih ve siyaset biliminin odak alındığı akademik çalışmalar yapıldığını görmek, bu çalışmada ortaya konan örneklerin çoğalması demek olacaktır. Bu çalışmaların artışı ile birlikte spor bilimleri içerisinde tarih alanında uzman spor bilimcilerin, uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi içerisinde de sporun politikası alanında uzman kişilerin sayısı artacaktır. Bu çerçevede sporun politikası da ilerleyen yıllarda bir disiplinlerarası çalışma alanı olma potansiyelini barındırır.

Ekonomik, kültürel ya da sosyal içerikli tüm yapısal sorunlarda olduğu gibi spor yönetimi konusundaki yapısal sorunların da kökeni tarih içerisinde ve kuruluş yıllarındaki kurumsal yapının oluşumunda aranmalıdır. Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarını, imparatorluğun son dönemindeki modernleşme çabalarının başlangıcındaki sürekliliği de göz ardı etmeden ele alarak araştırmak, günümüzün sorunlarına cevap arayanlar için bir yöntem olarak bu makalede sunulmuştur.

Kaynaklar

- Acun, N. “*Spor Yıldızlarımızla Başbaşa*”, Spor Postası, no:59, 25 Mayıs 1935, 6
- Akın, Y. *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*. İletişim Yayınları. İstanbul, 2004.
- Akın, Y. Cumhuriyet Döneminde Beden Terbiyesi ve Spor. *Toplum ve Bilim*, sayı 103, 2005. 53-92.
- Atabeyoğlu, C. *Türk Basketbolu*. İstanbul, 1970.
- Atabeyoğlu, C. *Türk Basketbol Tarihi*. Türk Spor Vakfı Yayınları, 1986.

- “*Basketbolcular Berline Gitmiyor*”, Son Posta Gazetesi, 2 Haziran 1936, s.8.
- “*Basketbolcular Olimpiyada Gitmeyecek*”, Cumhuriyet Gazetesi, 2 Haziran 1936, s.6.
- “*Basketbolde Yunan Milli Takımını 49-12 Gibi Bariz Bir Farkla Mağlup Ettik*”, Tan Gazetesi, 25 Haziran 1936, s.5.
- “*Basketbol Maçını Kazandık*”, Son Posta Gazetesi, 25 Haziran 1936, s.9
- “*Basketbol Takımımız Yunanlılarla Karşılaşacak*”, Cumhuriyet gazetesi 18 Haziran 1936, s.6
- “*Basketbol Takımımız Yunanlıları 49-12 Yendi*”, Cumhuriyet Gazetesi, 25 Haziran 1936, s.6
- “*Berlin Olimpiyadları Dün Başladı*”, Ulus Gazetesi, 2 Ağustos 1936, s.1.
- “*Berlin Olimpiyatlarına Gidecek Sporcular*”, Tan Gazetesi, 2 Haziran 1936, s.3.
- “*Bizde de Spor Böyle Olur*”. Spor Postası. no.119. 20 Temmuz 1936, 2.
- Doğan, R. A. “*Basketbolda İlk Maçı 49-12 Kazandık İkincisini 27-19 Kaybettik*”, Spor Postası, Sayı: 116, sayfa 13, 29 Haziran 1936.
- “*Dün Geceki Basketbol Maçını Yunanlılar Kazandı*”, Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1936, s.6
- Fişek, K. *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*. Gerçek Yayınevi. İstanbul, 1985.
- Fişek, K. *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi: Dünyada-Türkiye’de*, no:445, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1980.
- “*General Ali Hikmet Ayerdem’in Beyanatı*”, Tan Gazetesi, 21 Haziran 1936, s.5.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- İslamoğlu, A. H. ve Almaçık, Ü. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Beta Yayınları. İstanbul, 2013.
- “*İstanbulda Yapılmış Olan Basketbol Maçları İçin Yunan Gazetelerinin Acayip Neşriyatı*”, Spor Postası, sayı 117, sayfa 7, 6 Temmuz 1936.
- Karasar, N. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayıncılık. Ankara, 2012.
- Koryürek, C. *Olimpiyadlar*. TMOK Yayınları, İstanbul, 2000.

Moran, N. “*Türk Basketbolünü Berlinde Tanıtacağız*”, Spor Postası, no.39, 5 Ocak 1935, 15.

“*Olimpiyadlar Faciası*”, Akşam Gazetesi, 8 Ağustos 1936, s.3.

Oran, B. *Türk Dış Politikası*. cilt 1. İletişim Yayınları. İstanbul, 2008.

Özmaden, H. *Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı(1922-1936)'nın Yapılanma Sürecinde Beden Eğitimi ve Sporun Fonksiyonları, Fonksiyonlardaki Değişimler ve Toplumsal Hayata Etkileri*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. 1999.

“*Polonya Basketbol Takımı Şehrimize Geliyor*”, Cumhuriyet gazetesi, 5 Haziran 1936, s.6

“*Polonya Basketbol Takımı Geliyor*”, Son Posta gazetesi, 11 Haziran 1936, s.10.

“*Polonya Basketbol Takımı Geliyor*”, Cumhuriyet gazetesi 12 Haziran 1936, s.6

Spor Postası, no:123, sayfa 2-3, 17 Ağustos 1936.

“*Türk- Yunan Basketbol Maçı*”, Son Posta Gazetesi, 24 Haziran 1936, s.8

“*Umumi Merkez Başkanının Beyanatı*”, Cumhuriyet gazetesi, 21 Haziran 1936, s.6

“*Ya Kazansalardı?*”, Akşam Gazetesi, 5 Ağustos 1936, s.3.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara, 2008.

“*Yunan Basketbol Takımı*”, Cumhuriyet gazetesi, 11 Haziran 1936, s.6

“*Yunan Basketbolcuları Mağlup Oldu*”, Akşam Gazetesi, 25 Haziran 1936, s.4

“*Yunan Milli Basketbol Takımı Geldi*”, Akşam Gazetesi, 24 Haziran 1936, s.7

Yedi-On Yaş Çocuklarında Çevre Güvenliği ve Fiziksel Aktivite Etkileşiminin İncelenmesi

Alperen KURNAZ*¹, M. Yavuz TAŞKIRAN², Fahimeh Hassani²

¹ İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

² İstanbul Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

*Sorumlu Yazar: alperenkurnazz@gmail.com

Gönderilme Tarihi: 15.09.2021– Kabul Tarihi: 08.11.2021

Öz

Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin mahalle güvenliği kaygıları nedeniyle çocuklarının açık hava etkinliklerini sınırlama derecesini araştırmaktır. Araştırmanın örneklemi, 2019-2020 eğitim- öğretim yılında aktif olarak eğitim alan 130 kız 175 erkek olmak üzere toplam 305 kişiden oluşmaktadır. Araştırma, 8 hafta sürmüştür. Katılımcılar, ebeveynlerin mahalle güvenliğine ilişkin algılarını ve çocuklarının fiziksel aktivitelerini sorgulamalarını sağlamak için kendilerince uygulanan 22 maddelik bir anket doldurmuştur. Ebeveynler, çocuklarının çeşitli durumlarda faaliyetlerinin miktarını tahmin etmiş, gruplar, çocuk saldırıları, suç, trafik ve mahallelerinde kişisel güvenlikle ilgili kaygı düzeylerini belirtmişlerdir. Anket, google formlar sitesi üzerinden oluşturularak, katılımcılara link şeklinde gönderilmiştir. Araştırmanın sonucunda, ebeveynlerinin eğitim düzeyi ile çocuklarının fiziksel aktivite düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmış ancak gelir düzeyi ile fiziksel aktivite düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Eğitim düzeyi, fiziksel aktivite düzeyinde etkili bir değişken iken gelir düzeyinin bu araştırma için etkili olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Mahalle Güvenliği, Fiziksel Aktivite, Beden Kitle İndeksi, Ev Çevresi

Investigating the Interaction of Environmental Security and Physical Activity in Seven-Ten Years Old Children

Abstract

Aim of this study is to investigate the extent that parents limit their children's outdoor activities because of neighbourhood security concerns. Research sample consists of 305 people, 130 girls and 175 boys who actively have education in 2019-2020 academic years. The research took 8 weeks. Participants filled in a 22-item questionnaire which is about 1 day and applied to enable parents to question their perceptions regarding neighbourhood security and their children's physical activities. Parents have estimated amount of their children's activities in various cases and stated their concern levels about groups, child attacks, crime, traffic and personal security in their neighbourhoods. The questionnaire was created on Google Forms and link was sent to participants. As a result of the study, a significant difference was found between the education level of the parents and the physical activity levels of their children, but no significant difference was found between the income level and the physical activity levels. It was understood that while education level was an effective variable in physical activity level, income level was not effective for this study.

Keywords: Neighbourhood Security, Physical Activity, Body Mass Index, House Environment

1. Giriş

Günümüzde gelir düzeyine bağlı olarak ailelerin yaşadıkları muhitler farklılık göstermektedir. Aynı muhitlerde, mahallelerde hatta sokakta oturan ailelerin bile yine gelir düzeyi ile bağlantılı şekilde yaşadıkları evler ve konumları farklılık göstermektedir. Burada konumdan bahsedilen şey ise site içerisinde kendi parkı, spor ve sosyal alana sahip olan yerler veya mahallelerdeki park, oyun ve sosyal alanlara olan yakınlıktır. Spor ve sosyal alanlara yakın olan ve güvenli siteler içerisinde yaşayan çocukların fiziksel aktivite düzeyi korunaksız ve sosyal alanlara uzak konumlarda yaşayan çocukların fiziksel aktivite düzeyine göre yüksek olup olmadığını ortaya çıkaracak bir çalışma yürüteceğim.

İnsanların fiziksel aktivite düzeylerini etkileyen önemli faktörlerden bir diğeri de, yaşadıkları çevredeki güvenlik algısıdır. İnsanların kendilerini ve özellikle çocuklarını güvende hissetmeleri veya hissetmemeleri gün içerisindeki fiziksel aktivite düzeyini yakından ilgilendirmekte olduğunu düşünmekteyim. Yapmış olduğum çalışmada, ‘Yedi- on yaş ebeveynlerinin çevre güvenlik algısı, çocuklarının fiziksel aktivite düzeylerini etkiler mi?’ sorusunun cevabını araştıracağım.

Bilindiği gibi obezite salgını orantısız şekilde alt sosyoekonomik düzey çocukları etkilemektedir. Yoksul topluluklardaki mahalle güvenliğinin olumsuz algılanması, çocukların fiziksel faaliyetlerini engelleyerek fazla kilolu olmalarına neden olabilir. Bu çalışmada, farklı okullarda okuyan ilkököl çocuklarının ebeveynlerinin mahalle güvenliği kaygıları nedeniyle çocuklarının açık hava etkinliklerini sınırlama derecesini araştırılmaktadır. Obezite salgını, orantısız şekilde alt sosyoekonomik düzey çocukları etkilemektedir. Yoksul topluluklardaki mahalle güvenliğinin olumsuz algılanması, çocukların fiziksel faaliyetlerini engelleyerek fazla kilolu olmalarına neden olabilir. Bu çalışma, farklı okullarda okuyan ilkököl çocuklarının ebeveynlerinin mahalle güvenliği kaygıları nedeniyle çocuklarının açık hava etkinliklerini sınırlama derecesini araştırılmaktadır.

Fiziksel aktivite, çocuk yaşlarda başlatılıp sevdirmesi halinde, birçok bireyin yaşam boyu alışkanlık haline getireceğine inanılan, sağlıklı ve mutlu bir birey olmanın önemli ölçütlerinden biridir. Düzenli fiziksel aktivitenin, çocukların ve gençlerin sağlıklı büyümesinde ve gelişmesindeki katkıları, kötü alışkanlıklardan ve birçok kronik hastalıktan korunmada önemli bir faktör olduğu bir gerçektir.

Fiziksel aktivite, yaşam tarzı ile ilgili sağlık unsurlarının ana temellerinden biridir. Düzenli fiziksel aktivite vücut sağlığının korunmasında önemli bir faktör olarak yaşam biçimini yansıtmaktadır. ‘Fiziksel aktivite, enerji tüketimiyle sonuçlanan ve iskelet kası ile yapılan herhangi bir vücut hareketidir. Egzersiz, spor, dans ve boş zaman aktiviteleri ise, fiziksel aktivite Fiziksel aktivite denilince akla gelen terimlerden bazıları, Sağlık, Egzersiz, Spor,

Yerleşik davranış, Fiziksel uygunluktur. Çocuklar her gün etkin olmalıdırlar. Fiziksel etkinlik, büyümeyi uyarır, fiziksel ve ruhsal sağlık kazandırır. Yapılan araştırmalar, çocuklar için fiziksel aktivitenin çok önemli olduğunu göstermektedir. Etkinlik düzeyi yüksek çocuklar sonraki yaşlarda şeker hastalığı, yüksek tansiyon, aşırı şişmanlık, kalp-damar hastalıkları ve bağırsak kanseri riskinden çok daha az etkilenmektedirler (Leblanc ve Dickson, 2005).

Fiziksel aktivitenin faydaları arasında fiziksel uygunluk düzeyinin, özgüvenin ve beden farkındalığının artırılması, kronik hastalık ve ölüm risk faktörlerinin azaltılması sayılabilir.

Çocuklar için beden eğitimi derslerine katılım; fiziksel uygunluğu, beceri gelişimini, hedef belirleme deneyimini, özgüveni ve özgüveni geliştirmeyi, öz disiplini, stresi azaltmayı ve karşılıklı ilişkileri güçlendirir. Ama Obezite, vücutta çok fazla yağ birikmesi sonucu görülen, fiziksel ve psikolojik problemlere neden olan enerji metabolizmasında yaşanan bir bozukluktur (Gürel ve İnan, 2001; Zitsman, vd, 2014). Obezitenin tetiklenmesinde etkisi en büyük çevresel etmenlerden biri, ailedeki beslenme tarzı ve hareketsizliktir, en iyi ilacı ise hiç kuşkusuz egzersizdir. Fiziksel çevre özellikleri ve obezite ile ilişkili olarak Swinburn ve diğer. (1999), obezitenin ekolojik modelini geliştirerek, ‘‘obezite-arttırıcı çevreler’’ kavramını geliştirmiştir. Obezite-arttırıcı çevreler ve kentler, ‘‘bireylerde ya da toplumda obeziteyi arttıran, şartların etkilerinin toplamı’’ olarak tanımlanmaktadır (Swinburn vd, 1999). Swinburn ve arkadaşlarının (1999) önerdikleri modele göre, dört çeşit çevre (fiziksel, ekonomik, politik ve sosyokültürel) ve iki çeşit çevre büyüklüğü (makro ve mikro) bulunmaktadır. Çevre çeşitlerinden en kapsayıcı olanı, fiziksel çevredir ve birey için fiziksel aktiviteye yönelik mevcut olanakların oluşturulmasında önemlidir. Mikro ölçekli fiziksel çevreler, komşuluk birimleri (rekreasyon ve spor alanları, güvenli yürüyüş yolları), okullar, konutlar (konut bahçeleri) ve ticaret alanlarını içermektedir. Makro ölçekli fiziksel çevreler ise, kent genelinde ulaşım ağı gibi kentsel olanakları içermektedir (Swinburn vd, 1999).

Güvenlik ve estetik algısı ile ilişkili olarak üç değişken incelenmiştir: (1) trafik güvenliği algısı, (2) mahalle güvenliği (suça maruz kalma) ve (3) mahallenin estetik düzeyi. Algılanan trafik güvenliği, trafik lambası, yaya geçitleri gibi trafik düzenleyicilerinin yeterliliği üzerinden tartışılmaktadır. Sağlıklı kent; ‘‘yapılı ve sosyal çevrelerde sürekli olarak aktivite fırsatı oluşturulmasına ve geliştirilmesine, tüm sakinlerin günlük yaşantılarında fiziksel olarak aktif olmalarını sağlamak için toplumsal kaynaklarını genişletebilen şehir’’ olarak tanımlanmaktadır (Edwards ve Tsouros, 2010). Yürünebilirlik algısı denildiği zaman, kişinin bulunduğu ortamın çekiciliği, olanakları, tesislere ulaşımı, trafik yoğunluğu ve yapılaşmanın etkisi altında olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Yürümek denildiğinde fiziksel olarak bir yerden bir yere ulaşmanın en basit ve sadece kişinin kendi enerjisini harcayarak yaptığı eylem olarak tanımlanabilir. ‘‘Yürünebilirlik ölçütlerine yönelik yapılan çalışmalarda

ABD'nin Kansas kentinin belediyesinin belirlemiş olduğu 5 ölçüt dikkat çekmektedir. Yin'e (2013) göre, yürünebilirliği etkileyen faktörler, yürümenin başlangıç ile bitiş noktası arasındaki fiziksel aktiviteler, kullanımlar, erişilebilirlik, sosyalleşme, güvenlik ve imge gibi yol bileşenleridir (Yin, 2013).

2. Yöntem

Araştırmanın örneklemini, 2019-2020 eğitim- öğretim yılında aktif olarak eğitim alan 130 kız 175 erkek olmak üzere toplam 305 kişiden oluşmaktadır. Çalışma prosedürleri, İstanbul Gedik Üniversitesi etik kurulu tarafından (2078822-050.01.04-84) onaylanan 03.06.2020 tarihli etik kurul kararına uygun olarak yapılmıştır. Çalışmanın evrenini oluşturan gruba anket linkleri yollanmış ve anketi doldurmaları istenmiştir.

3. Bulgular

Katılımcıların çocuklarının cinsiyetlerine bakıldığında, %42,6 (130) kız ve %57,4 (175) erkek olmak üzere toplam 305 kişi üzerinde çalışma yapılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

	N	%
Kız	130	42,6
Erkek	175	57,4
Toplam	305	100,0

Katılımcıların çocuklarının yaşlarına bakıldığında dağılım şu şekildedir; 7 yaş %24,6 (75), 8 yaş %27,5 (84), 9 yaş %17 (52) ve 10 yaş %30,8 (94) olmak üzere toplam 305 kişidir.

Tablo 2: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

	N	%
7 yaş	75	24,6
8 yaş	84	27,5
9 yaş	52	17,0
10 yaş	94	30,8
Toplam	305	100,0

Tablo 3: Katılımcıların Gelir Düzeylerinin Dağılımı

	N	%
0-1603 TL	14	4,6
1604-3206 TL	76	24,9
3207-6412TL	96	31,5
6413-9618TL	53	17,4
9619TL ve Üzeri	66	21,6
Toplam	305	100

Katılımcıların gelir düzeyleri aşağıdaki şekildedir; %4,6 (14) 0- 1603TL, %24,9 (76) 1604- 3206TL, %31,5 (96) 3207- 6412TL, %17,4 (53) 6413- 9618TL ve %21,6 (66) 9619TL ve üzeri gelir düzeylerine sahiptirler.

Tablo 4: Katılımcıların Çocukla İlişkisi

Katılımcıların çocukla ilişkilerine bakıldığında %63 (191) anne, %32 (96) baba, %<1 (1) anneanne-babanne, %1(4) dede,%3 (8) abi-abela, %1 (3) hala-teyze tarafından anket doldurulmuştur.

Tablo 5: Çocukların Gittikleri Okullar

Çocukların gittiği okulların dağılımına bakıldığında %58 (177) devlet ve %42 (128) özel okul şeklindedir.

Tablo 6: Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi ve Çocuklarının Fiziksel Aktivite Düzeyi

F	p	Kareler toplamı	Df	$\bar{x}$
Gruplar arası 3,857	,005	2,754	4	,688
Gruplar içi		53,553	300	,179
Toplam		56,306	304	

Ebeveynlerinin eğitim düzeyi yüksek olan çocukların fiziksel aktivite düzeylerinin ebeveynlerinin eğitim düzeyi düşük olan çocuklara göre daha yüksek olup olmadığını test etmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < .05$). Ebeveynlerinin eğitim düzeyi yüksek olan çocukların fiziksel aktivite düzeyleri ebeveynlerinin eğitim düzeyi düşük olan çocuklara göre daha yüksektir.

Yapılan post hoc analizine göre grubun kendi içerisinde nasıl farklılaştığına bakılmıştır. Buna göre Yüksek lisans / Doktora eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının Fiziksel Aktivite düzeyleri diğer tüm gruplara göre daha fazladır.

Tablo 7: Gelir Düzeyi ve Fiziksel Aktivite Düzeyi

F	p	Kareler toplamı	Df	$\bar{x}$
Gruplar arası 1,311	,005	,967	4	,242
Gruplar içi		53,339	300	,184
Toplam		56,306	304	

Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının fiziksel aktivite düzeyleri, gelir düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarına göre düşük olup olmadığını test etmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > .05$).

Tablo 8: Mahalle Güvenliği ve Fiziksel Aktivite

	r	p
Mahalle Güvenlik	,195**	,001
Fiziksel Aktivite	,195**	,001

Katılımcıların mahalle güvenlik algısı ile çocuklarının fiziksel aktivite düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre ilgili değişkenler arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Mahalle güvenlik algısı arttıkça fiziksel aktivite düzeyi artmaktadır ($p \leq 0.01$).

Tablo 9: Fiziksel Aktivite ve Ev Çevresi

	r	p
Fiziksel Aktivite	,333**	,000
Ev Çevre	,333**	,000

Katılımcıların ev çevresi değerlendirmeleri ile çocuklarının fiziksel aktivite düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını test etmek için Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre ilgili değişkenler arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ev çevresi aktivite düzeyi arttıkça genel fiziksel aktivite düzeyi artış göstermektedir ($p \leq 0.01$).

Tablo 10: Fiziksel Aktivite ve Yaş

	r	p
Fiziksel Aktivite	,130**	,023
Yaş	,130**	,023

Katılımcıların çocuklarının yaşları ile fiziksel aktivite düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre ilgili değişkenler arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Çocukların yaşları arttıkça Fiziksel Aktivite Düzeyleri artmaktadır ($p \leq 0.05$).

Tablo 11: Cinsiyetler Arası Fiziksel Aktivite Düzeyleri Karşılaştırması

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	S.H.Fark	P(çift yönlü)	t Testi		
						T	Sd	
Fiziksel aktivite	Kız	130	0,8364	0,05061	,100	-1,684	303	,294
	Erkek	175	-0,8364	,04968	,093	-1,653	257	,475

Erkek çocukların fiziksel aktivite düzeyleri kız çocukların fiziksel aktivite düzeylerine göre yüksek olup olmadığını test etmek amacıyla Bağımsız örneklem yapılmıştır. Analiz sonucuna göre anlamlı bir fark saptanamamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 12: Cinsiyetler Arası BKİ Karşılaştırması

Puan Gruplar	N	$\bar{x}$	S.H.Fark	P(çift yönlü)	r Testi		
					T	Sd	p
BKİ Kız	130	-,1497	,0622	0,17	-2,406	303	,000
Erkek	175	-,1497	,0612	,015	-2,447	292,938	

Erkek çocukların beden kitle indekslerinin kız çocukların beden kitle indekslerine göre yüksek olup olmadığını test etmek amacı ile Bağımsız örneklem analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek çocukların (M:1,43; SD:,.56) BKİ'lerinin kız çocukların (M:1,28; SD:,.50) BKİ'lerine göre fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 13: Gelir Düzeyi ile BKİ Aktivite Düzeyleri Arasındaki İlişki

	r	p
Gelir	-,005	,928
BKİ	-,005	,928

Katılımcıların gelir düzeyleri ile çocuklarının beden kitle indeksleri arasında bir ilişki olup olmadığını test etmek amacı ile Korelasyon analizi yapılmıştır. Aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

4. Tartışma ve Sonuç

Bulut'un (2019) yapmış olduğu çalışmada kırsalda yaşayan çocuklar daha aktif olarak bulunmuştur (Bulut, 2019). Bu çalışmada ise gelir düzeyi ile katılımcıların çocuklarının fiziksel aktivite düzeyleri arasında herhangi bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur. Sosyoekonomik durum ve fiziksel aktivite düzeyi arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya göre (Shi vd, 2006), düşük gelir durumunun kız çocuklarda, yüksek gelir durumunun ise erkek çocuklarda fiziksel aktiviteyi artırdığı bulunmuştur. Geliri yüksek olan ailelerin çocuklarının, geliri düşük ailelerin çocuklarına göre daha fazla günlük enerji tüketiminde buldukları öne sürülmektedir (Woodfield vd, 2002).

Fiziksel aktivitenin bir türü olan rekreasyonel aktiviteye odaklanan bir çalışmada ise, yüksek gelirin, çocuğun sportif faaliyetlere katılımını artırdığı bulunmuştur (Kemperman ve Timmermans, 2011). Ancak bu araştırmada, gelir düzeyi ile fiziksel aktivite arasında bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Farklı mahallelerde oturan çocukların obezite durumunun incelendiği bir çalışmada, düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin yaşam çevrelerinin, çocuklarda aşırı kiloluluğu tetiklediği bulunmuştur (De Jong, vd, 2011). Fakat bu araştırmada bu verileri doğrular yönde bir sonuç elde edilememiştir.

Yapılan bir çalışmada, mahallede yeterli trafik lambası ve yaya geçidi olmadığını düşünen ailelerin çocuklarının fiziksel aktiviteye daha az katıldıkları sonucuna varılmıştır (Hume vd, 2009). Mahalledeki sokakların trafik yoğunluğunun da çocuğun aktivite düzeyini etkilediği ileri sürülmektedir (CDC, 2002; Hume vd, 2009; Timperio vd, 2004; Trapp vd, 2012; Ziviani vd, 2004). Mahallesini güvensiz bulan ebeveynler çocuklarını, dış mekândaki aktivite olanaklarına yönlendirmek yerine, konut içinde gerçekleşen sedanter davranışlara yönlendirebilmektedir (Kemperman ve Timmermans, 2011; Molnar vd, 2004; Stettler vd, 2002). Bu sonuç, yapmış olduğum çalışmanın sonucu ile örtüşmektedir. Fiziksel çevre ve mahalle güvenliği konusunda ilişkili olarak yapılan bir çalışmada, fiziksel çevreyi güvensiz bulan annelerin, çocuklarını açık alanlarda yapabilecekleri fiziksel aktiviteden çok, ev içinde geçirebileceği sedanter davranışlara (örneğin televizyon izlemeye) teşvik ettiği ortaya konulmuştur. Bu sonuç, bu çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir (Burdette ve Whitaker, 2005).

Erkek ve kız çocukların fiziksel aktivite düzeyleri arasında anlamlı sonuca ulaşılamamıştır. Çocukların yaşları arttıkça fiziksel aktivite düzeylerinin artıp artmadıklarına bakıldığında ise, fiziksel aktivite düzeylerinin arttığı ortaya çıkmıştır.

Ev çevresi aktivite düzeyi arttıkça genel fiziksel aktivite düzeyinin artış gösterdiği ortaya konulmuştur. Yani evlerinin dışında oyun oynayan çocukların fiziksel aktivite düzeyleri, evlerinin dışında daha az zaman geçiren çocuklara göre daha yüksektir. Mahalle güvenlik algısı arttıkça fiziksel aktivite düzeyinin artmış olduğu sonucuna varılmıştır. Fiziksel aktivite düzeyi ve gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış ve bu çalışma için düşük ya da yüksek gelir düzeyi fiziksel aktivite için bir etken olmadığı sonucuna varılmıştır.

Eğitim düzeyleri ve fiziksel aktivite arasında anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların fiziksel aktivite düzeylerinin arttığı görülmüştür. Eğitim düzeylerinde tüm gruplar ile arasında anlamlı bir fark olan düzey ise yüksek lisans /Doktora eğitim düzeyidir. Bulut'un (2019) yapmış olduğu çalışmada da öğrencilerin BKİ'lerine bakıldığında büyük çoğunluğunun "normal" olduğu görülmektedir. Ancak kırsalda yaşayan öğrencilerin daha düşük BKİ ortalamasına sahip olduğu da bulunmuştur. Avrupa'da 12 yaşındaki çocuklarla yapılan bir çalışmada da benzer sonuç elde edilmesine (Tsimeas vd, 2005) karşın, bu çalışmada, bu çalışmaları destekler nitelikte bir bulguya ulaşılamamıştır.

Ekşioğlu'nun (2015) çalışmasına katılan tüm çocukların, BKİ değerleri incelendiğinde ortalama BKİ 18,27 olarak bulunmuştur (Ekşioğlu, 2015). Yapmış olduğum çalışmada ise BKİ değerleri ortalama 17,70 olarak bulunmuştur. Aralarında çok az bir fark olmasına karşın sonuçlar birbirlerini destekler yöndedir. Çünkü, her iki çalışmaya da katılan çocukların ortalama BKİ değerleri

DSÖ'nün BKİ Standartları'na göre incelendiğinde "zayıf" kategorisinde olduğu görülmüştür.

Singh ve arkadaşları (2008), ebeveynin eğitim düzeyi düştükçe, çocuğun daha sedanter olduğunu ileri sürmektedir. Bu çalışmada da aynı sonuca varılmıştır. Los Angeles'ta 2255 yetişkin üzerinde yapılan mahalle güvenliği algısının BKİ üzerine etkisini araştırmak için yapılan çalışmada, fiziksel ve sosyal çevre algısının obezite riskini etkilediği ortaya çıkmıştır (Jason ve ark.,2011).

Boston'da 1352 kişi üzerinde yapılan çalışmada, sosyal çevre ve mahalle güvenliği arasındaki ilişki incelenmiştir. Hem kadınlar hem de erkekler için güvenlik algısı ile sosyal çevre arasında bir ilişkinin olduğu, sadece erkekler için ise daha küçük sosyal çevrenin daha fazla güvenlik algısı yarattığı ortaya konmuştur (MariaDe ve ark., 2010)

Kaynaklar

Alison Carver, Anna Timperio and David Crawford 'Perceptions of Neighborhood Safety and Physical Activity Among Youth: The CLAN Study' 2008 <https://doi.org/10.1123/jpah.5.3.430>

Beth E. Molnar, ScD, Steven L. Gortmaker, PhD, Fiona C. Bull, PhD, Stephen L. Buka, ScD 'Unsafe to Play? Neighborhood Disorder and Lack of Safety Predict Reduced Physical Activity among Urban Children and Adolescents' 1 March 2004 <https://doi.org/10.4278/0890-1171-18.5.378>

Bulut F. A.(2019) Kırsal kesim ile şehir merkezinde yaşayan ortaöğretim öğrencilerinin fiziksel aktivite ve fiziksel uygunluk durumlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Sağlık bilimleri enstitüsü, Beden eğitimi ve spor anabilim dalı. Elazığ.

Burdette, H. ve Whitaker, R. (2005). A national study of neighborhood safety, outdoor play, television viewing, and obesity in preschool children. *Pediatrics*, 116, 657-662.

CDC. (2002). Barriers to children walking and biking to school--United States, 1999. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 51 (32), 701-704.

De Jong, E., Schokker, D. F., Visscher, T. L., Seidell, J. C. ve Renders, C. M. (2011). Behavioural and socio-demographic characteristics of Dutch neighborhoods with high prevalence of childhood obesity. *Pediatric Obesity*, 6 (3-4), 298-305.

Edwards, P. ve Tsouros, A. D. (2010). Sağlıklı bir şehir aktif bir şehirdir: Fiziksel aktivite planlama rehberi. *Sağlıklı Kentler Birliği*.

Ekşioğlu Çetintahra G.(2015) Kentsel alanda fiziksel çevrenin çocukların fiziksel aktivitesi üzerindeki

etkisi. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Gary G Bennett , Lorna H McNeill, Kathleen Y Wolin, Dustin T Duncan, Elaine Puleo, Karen M Emmons 'Safe To Walk? Neighborhood Safety and Physical Activity Among Public Housing Residents' October 23, 2007 <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.0040306>

Hillary L. Burdette and Robert C. Whitaker 'A National Study of Neighborhood Safety, Outdoor Play, Television Viewing, and Obesity in Preschool Children' *Pediatrics* September 2005, 116 (3) 657-662; DOI: <https://doi.org/10.1542/peds.2004-2443>

Hillary L. Burdette Thomas A. Wadden Robert C. Whitaker 'Neighborhood Safety, Collective Efficacy, and Obesity in Women with Young Children' 06 September 2012 <https://doi.org/10.1038/oby.2006.67>

Hume, C., Jorna, M., Arundell, L., Saunders, J., Crawford, D. ve Salmon, J. (2009). Are children's perceptions of neighborhood social environments associated with their walking and physical activity? *Journal of Science and Medicine in Sport*, 12 (6), 637-641

Jason S. FishMD, MSHS, Susan EttnerPhD, Alfonso AngPhD, and Arleen F. BrownMD, PhD 'Association of Perceived Neighborhood Safety on Body Mass Index' September 20, 2011

Julie C. Lumeng, MD; Danielle Appugliese, MPH; Howard J. Cabral, PhD; 'Neighborhood Safety and Overweight Status in Children' *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2006;160(1):25-31. doi:10.1001/archpedi.160.1.25

Kemperman, A. ve Timmermans, H. (2011). Children's recreational physical activity. *Leisure Sciences*, 33 (3), 183-204.

Leblanc, J., & Dickson, L. (2005). Çocuklar ve Spor . (G. Gül, & D. Erben, Çev.) Ankara: Bağırhan Yayınları.

Lori A.Weir DebraEtelson Donald A.Brand 'Parents' perceptions of neighborhood safety and children's physical activity' Department of Family Medicine, New York Medical College, Munger Pavilion, Room 306, Valhalla, NY 10595, USA

MariaDe JesusabElainePuleocRachel C.SheltonKaren M.Emmons 'Associations between perceived social environment and neighborhood safety: Health implications' Center of Community-Based Research, Dana-Farber Cancer Institute, 44 Binney Street. LW 703, Boston, MA, USA September 2010

Molnar, B., Gortmaker, S., Bull, F. ve Buka, S. (2004). Unsafe to play? Neighborhood disorder and lack of safety predict reduced physical activity among urban children and adolescents. *American Journal of Health Promotion*, 18 (5), 378-386.

Özer M.K.(2013). Fiziksel uygunluk. Nobel yayınları: s.236-243.

Shi, Z., Lien, N., Kumar, B. ve Holmboe-Ottensen, G. (2006). Physical activity and associated socio-demographic factors among school adolescents in Jiangsu Province, China. *Preventive Medicine*, 43 (3), 218-221.

Singh, G., Kogan, M., Siahpush, M. ve Van Dyck, P. (2008). Independent and joint effects of socioeconomic, behavioral, and neighborhood characteristics on physical inactivity and activity levels among US children and adolescents. *Journal of Community Health*, 33 (4), 206-216.

Stettler, N., Bovet, P., Shamlaye, H., Zernel, B., Stallings, V. ve Paccaud, F. (2002). Prevalence and risk factors for overweight and obesity in children from Seychelles, a country in rapid transition: The importance of early growth. *International Journal of Obesity and Related Metabolic Disorders: Journal of the International Association for the Study of Obesity*, 26 (2), 214-219.

Swinburn, B., Egger, G. ve Raza, F. (1999). Dissecting obesogenic environments: The development and application of a framework for identifying and prioritizing environmental interventions for obesity. *Preventive Medicine*, 29, 563-570.

Timperio, A., Crawford, D., Telford, A., Salmon, J., (2004). Perceptions about the local neighborhood and walking and cycling among children. *Prev. Med.* 38,39-47.

Trapp, G., Giles-Corti, B., Christian, H., Bulsara, M., Timperio, A., McCormack, G.R. ve Villaneuva, K.P. (2012). Increasing children's physical activity: Individual, social, and environmental factors associated with walking to and from school. *Health Education & Behavior*, 39 (2), 172-182.

Tsimeas P. D, Tsiokanos A. L. and Koutedakis Y,(2005) et. al. Does Living in Urban or Rural Settings Affect Aspects of Physical Fitness in Children? An Allometric Approach. *Br J Sports Med* 2005; 39: 671–674.

Woodfield, L., Duncan, M., Al-Nakeeb, Y., Nevill, A. ve Jenkins, C. (2002). Sex, ethnic and socio-economic differences in children's physical activity. *Pediatric Exercise Science*, 14 (3), 277-285.

Yin, L. (2013). Assessing Walkability in the City of Buffalo: Application of Agent-Based Simulation. *Journal of Urban Planning and Development*, 139, 166-175.

Ziviani, J., Scott, J. ve Wadley, D. (2004). Walking to school: Incidental physical activity in the daily occupations of Australian children. *Occupational Therapy International*, 11 (1), 1-11.

Covid-19 Pandemi Sürecinin Profesyonel Kadın Basketbol Oyuncularında Beslenme Alışkanlıklarının Yeme Tutumu Ve Depresyon Durumunu Üzerine Etkileri

Damla Deniz DÜZ*¹, Ayla TAŞKIRAN², Reşat SADIK³

¹ İstanbul Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul/Türkiye

² İstanbul Gedik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/Türkiye

³ Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Düzce/Türkiye

*Sorumlu Yazar: duz.damladeniz@gmail.com

Gönderilme Tarihi: 06.11.2021- Kabul tarihi:29.12.2021

Öz

Bu çalışmanın amacı Covid-19 pandemisi sürecinde profesyonel kadın basketbol oyuncularının beslenme alışkanlıklarının, yeme tutumu ve depresyon durumu üzerine etkilerini araştırmak olarak belirlenmiştir. Çalışmaya Kadınlar Basketbol Liglerinde halen görev almakta olan 100 profesyonel kadın basketbol oyuncusu katılmıştır. Çalışmaya katılan basketbol oyuncularının beslenme alışkanlıklarını, yeme tutumunu, depresyon durumunu ve iştah durumunu ölçmek üzere 4 adet anket uygulanmıştır. Bu anketler, sporcuların beslenme alışkanlıkları, farklı duyu durumlar sırasında tükettikleri besinler, günlük yaşadıkları duyu durumları ve yeme tutumları ile ilgili sorular içermektedir. Verilen cevaplar ile etki durumu hesaplanmaktadır. Veriler SPSS 25.00 paket program ile analiz edilmiştir. Pandemi döneminde katılımcıların %54'ünün bazı durumlarda öğün atladıklarını, %21'i öğün atlamadıklarını, öğün atlayan kişilerin de sebebini %38'i can istememesi olarak belirtmişlerdir. Salgın döneminde tek başına yaşayan sporcuların; sosyal çevreden, beslenme tipinden, duyu durum değişikliklerinde oluşan değişken yeme tutumundan ve depresyon durumundan beslenmelerinin etkilendiği görülmektedir. Kontrolsüz yeme davranış puanlarına göre sporcuların öğün atlamalarının ve öğün atlama sebeplerinin dengesiz beslenme alışkanlıklarının ortaya çıkmasından dolayı kontrolsüz yeme davranışı sergiledikleri düşünülebilir. Araştırmamızın sonucunda duygusal iştah anketi negatif duyu durumlarında duygusal yeme alt başlığı ile tüketilen öğün sayısı arasında anlamlı bir fark olduğu ve tüketilen yemek tipine göre bakıldığında en yüksek oranın konserve ve fast-food gibi ürünlerin daha fazla puan aldığı görülmektedir ($p<0.05$). CES depresyon ölçeği ile tüketilen yemek tipi karşılaştırıldığında ise yine fast-food ve konserve tüketenlerin puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Anahtar kelimeler: Beslenme Alışkanlıkları, Covid-19, Pandemi, Depresyon, Yeme Tutumu

The Effects of the Covid-19 Pandemic Process on the Eating Attitudes and Depression Status of Nutritional Habits in Professional Female Basketball Players

Abstract

The aim of this study was to investigate the effects of the nutritional habits of professional female basketball players on their eating attitude and depression status during the covid-19 pandemic. 100 professional female basketball players who are still working in the Women's Basketball Leagues participated in our study. Four questionnaires were applied to measure the nutritional habits, eating attitudes, depression, and appetite status of the basketball players participating in the study. These questionnaires include questions about the nutritional habits of the athletes, the foods they consume during different emotional states, their daily moods, and their eating attitudes. The impact status is calculated with the answers given. The data were analyzed with SPSS 25.00 for the Windows package program. During the epidemic, 54% of the participants stated that they skipped meals in some cases, 21% did not skip meals, and 38% stated that the reason for skipping meals did not want to die. In our study, the effects of the nutrition type of the social environment of the athletes living alone during the epidemic, the variable eating attitude that occurs in mood changes and the effect of depression on nutrition are seen in our research. According to the uncontrolled eating behavior scores, it can be thought that the athletes exhibited uncontrolled eating behavior due to the emergence of unbalanced eating habits and the reasons for skipping meals. In a study on this subject, it was stated that women's desire to eat emotionally increased more in negative situations. As a result of our research, it is seen that there is a significant difference between the emotional eating sub-title and the number of meals consumed in negative emotional states of the emotional appetite questionnaire, and when it is looked at according to the type of food consumed, the highest rate is seen in products such as canned food and fast-food ($p<0.05$). When the type of food consumed is compared with the center for epidemiologic (CES) depression scale, it is seen that the scores of those who consume fast-food and canned food are higher ($p<0.05$).

Keywords: Nutritional Habits, Covid-19, Pandemic, Depression, Eating Attitude

1. Giriş

2019'da Çin'de ortaya çıkan salgın hastalık, Mart 2020 tarihinde ülkemizde de görülmeye başlanmıştır. Ortaya çıkan yeni koronavirüs (Covid-19), Dünya Sağlık Örgütü tarafından, halk sağlığını tehlikeye atan, yüksek düzeyde bulaşıcı bir pandemi olarak kabul edilmiştir (Chen ve ark., 2020). Pandemi süresince uygulanan karantinalar toplum üzerinde çeşitli stres, kaygı, depresyon gibi psikolojik etkilere sebep olması gibi, yeme düzenindeki değişiklikler sonucu vücut ağırlığı artışı ve hareketsizlikten kaynaklı kardiyovasküler rahatsızlıklar gibi fiziksel etkiler de ortaya çıkarmıştır. Covid-19 pandemi döneminden en çok etkilenen kişilerden bazıları da profesyonel veya amatör seviyede spor yapan kişilerdir. İzolasyon döneminde kalan sporcular fiziksel aktivite ve sosyalleşebilme eksikliğinden kaynaklanan düzensiz beslenme alışkanlıkları edinmişlerdir. Bu durum depresyon ve kaygı bozukluğunu meydana çıkarmıştır (Chen ve ark., 2020).

Bu dönemde, spor müsabakalarının ertelendiği, eğitim veya birçok fiziksel aktivite ve egzersiz uygulamalarının yasaklandığı bir süreç yaşanmıştır. Sporcuların, antrenörlerin, idarecilerin ve spor severlerin sağlığı göz önünde tutularak birçok kısıtlama getirilmiştir. Normal zaman diliminde sürekli hareket halinde olan ve her dönemi aktif şekilde geçiren sporcular, bu olağanüstü hal durumundan kaynaklı evlere kapanmış ve fiziksel aktiviteden uzak kalmıştır. Karantina/izolasyon sırasında eğitimin ve rekabet ortamının olmaması, sporcular ve antrenörler arasında iletişim eksikliğine neden olmaktadır. Özgür hareket edememe duygusu ön plana çıkmıştır. Bu duygu kişilerde yetersiz beslenme, farklı yeme tutumları veya duygusal beslenme sorunlarına ortam hazırlamıştır (Toresdahl ve Asif, 2020).

Birçok çalışmada, duygusal durumda yeme arasındaki ilişki araştırılmış ve depresyon belirtilerinin duygusal yeme ile bağlantılı olduğu bulunmuştur (Ouwens ve ark., 2009). Negatif duygular sırasında durum ile baş etmek ve mutlu olmak için kontrolsüzce aşırı yiyecekler, aynı zamanda 'duygusal yeme tutumuna sahip' bireylerdir (Ganley, 1989). Yeme tutumları duygusal yeme tutumu, dışsal yeme tutumu ve kısıtlayıcı yeme tutumu olarak 3 ayrı gruba ayrılmaktadır. Kısıtlayıcı yeme tutumu, bireyin normal alması gereken besinden daha az besin almasıdır. Karantina ve izolasyon döneminde çoğu sporcu normal rutin beslenmesinden çıkıp duygusal boşlukla birlikte yeme bozukluğu sorunları yaşamaktadır. Sporcuların performans durumunu etkileyen temel olayların başında genetik yapı, uygun antrenman ve kişisel beslenme gelmektedir (Ersoy ve Hasbay, 2000).

Pandemi ve karantina dönemi, profesyonel sporcuların aktif egzersizden uzak kaldığı ve aynı zamanda tüm düzenlerinin, alışkanlıklarının değiştiği bir dönemdir. Profesyonel sporcuların, karantina döneminde karşılaştıkları negatif olaylar sonucunda yaşadıkları kaygı, stres ve depresyonun yanlış beslenme davranışlarına yöneltmesi çok normaldir. Bu gibi durumlarda beslenme

uzmanlarının aktif rol oynaması gerekmektedir. Beslenme planı yapılırken sezon içinde yapılan fiziksel aktivitelere nasıl dikkat ediliyorsa bu kritik döneme de dikkat edilerek program hazırlanması gerekmektedir. Sporcunun beslenme programında, kişiye özel diyet içerikleri ve enerji değerleri dengeli olmalıdır (Dündar, 1996).

Bu programlar hazırlanırken, karantina döneminde eskisi gibi yapılamayan fiziksel aktivite göz önünde bulundurulmalıdır. Düzensiz beslenme, kilo ve kaygı düzeyini arttırmaktadır. Normal dönemde yenilen karbonhidrat destekli yemeğin aksine daha çok protein ve vitamin içeren besinlerin tercih edilmesi, hastalık için bağışıklık kazanmada ve karantina sonrası başlanacak olan müsabaka, antrenman döneminde sakatlık riskini en az indirmek için gereklidir. Bu dönem profesyonel kulüplerin sporculara vereceği sağlıklı beslenme listelerinin yanı sıra egzersiz programları ile desteklenmeli hatta sporcuların sosyalleşmesi için salgın tedbirlerine uyararak online ya da açık havada aktivite planlaması yapılmalıdır (Dündar, 1996).

2. Yöntem

Bu çalışmanın etik kurul onayı; İstanbul Gedik Üniversitesi Etik Kurul Toplantısında, 14.01.2021 tarihli 2020/01 sayısı ile verilmiştir. Çalışmanın evrenini Covid-19 pandemi sürecini yaşayan profesyonel kadın basketbol oyuncularından, hala aktif olarak basketbol liglerinde görev alan 100 kişi ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sürecinde pandemi dönemindeki yasaklar göz önüne alınarak online anket uygulanmıştır. Anketin uygulandığı kişiler, Kadınlar Basketbol Süper Ligi, Türkiye Kadınlar Basketbol Ligi ve Kadınlar Bölgesel Basketbol Liginde oynayan profesyonel kadın basketbol oyuncularındır. Genel beslenme alışkanlıkları anketi, üç faktörlü yeme ölçeği, duygusal iştah anketi, CES-Depresyon ölçeği, sezgisel yeme ölçeği kullanılmıştır.

Genel beslenme alışkanlıkları anketi bölümünde katılımcılara günlük tükettikleri öğünler ve içerikleri sorulmuştur. Katılımcıların psikolojik yeme davranışlarını belirlemek için üç faktörlü yeme anketi uygulanmıştır. TFEQ ilk olarak Stunkard ve Messic tarafından 1985 yılında yemenin davranışsal ve bilişsel bileşenlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Stunkard A., ve ark., 1985). Anketin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını ise Karakuş S. ve arkadaşları tarafından 2016 yılında yapılmıştır. Araştırma sonuçları, Türk kültürüne uyarlanan ölçeğin (TFEQ-R21); yeme davranışlarının belirlenmesinde kullanılacak geçerlik ve güvenilirliği olan bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Karakuş, S., ve arkadaşları, 2016).

Katılımcıların duygusal durumlarda yeme davranışlarını belirlemek amacıyla duygusal iştah anketi uygulanmıştır. Duygusal iştah anketini Nolan ve arkadaşları (2010) geliştirmiştir. Anketin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği olduğuna Demirel ve arkadaşları (2014) yaptığı çalışma

sonucunda ulaşımlardır (Demirel, B., ve arkadaşları, 2014).

Katılımcıların içinde bulunduğu depresyon durumlarını ölçmek için CES-Depresyon ölçeği kullanılmıştır. Tatar ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanmış ve 2010 tarihinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (Tatar, A., ve arkadaşları, 2010).

Katılımcıların sezgisel yeme durumlarını ölçmek için sezgisel yeme ölçeği kullanılmıştır. Sezgisel yeme ölçeğinin Türkçe uyarlaması ve geçerlik güvenilirlik çalışması Baş ve arkadaşları tarafından 2017’de yapılmıştır. Baş M. ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada Cronbach’s alfa kat sayısı 0.80’dir. Bu sonuç sezgisel yeme ölçeğinin iyi derecede bir iç tutarlılık gösterdiğini kanıtlamaktadır (Baş, M., ve arkadaşları, 2016).

Değerlendirilen anketlerde Covid-19 pandemi süresinde oluşan beslenme alışkanlıkları, depresyon durumu ve depresyon durumunun yeme tutumuna etkisine bakılmış ve katılımcılara pandemi süresinde olan durumları göz önüne alınarak cevaplanması gerektiği bilgisi verilmiştir.

3. Bulgular

Tablo 1 : Araştırmaya Katılan Sporcuların Sosyo-Demografik Özellikleri Frekans ve Dağılımları

Değişkenler	Kategori	N	%
Yaş	17-21	18	18
	22-26	42	42
	27-32	29	29
	33 ve üstü	11	11
Spor yaşı	0-4	24	24
	5-8	23	23
	9+	53	53
Oynadığı lig	KBSL	26	26
	TKBL	52	52
	KBBL	22	22
Yaşadığı alan	Evde ailesi ile	45	45
	Evde arkadaşları ile	21	21
	Evde tek başına	22	22
	Sporcu yurdu/otel	12	12
Gelir durumu	3000-5000	23	23
	5001-7000	24	24
	7001-9000	28	28
	9001 ve Üstü	25	25
Yemek bütçesi	500-1000	54	54
	1001-2000	40	40
	2001 ve Üstü	6	6
Egzersiz yapma durumu	Evet	73	73
	Hayır	27	27
Toplam		100	100

N=Katılımcı sayısı, %=Yüzdeler dilim

Tabloda (Tablo 1) katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin frekans ve dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde, katılımcıların, %100’ü kadın ve %100’ünün basketbol branşıyla ilgilendiği, araştırma kapsamına alınan profesyonel kadın basketbolcuların yaş ortalaması 25 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %18’inin 12-21 yaş arası, %42’si 21-26 yaş arası, %29’unun 27-32 yaş arası, %11’inin 33 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların, %24’ünün 0-4 spor yaşı, %23’ünün 4-8 spor yaşı, %53’ünün 8 ve üzeri spor yaşına sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan profesyonel kadın basketbol oyuncularının, %26’sının Kadınlar Basketbol Süper Ligi, %52’sinin Türkiye Kadınlar Basketbol Ligi ve %22’sinin Kadınlar Basketbol Bölgesel Ligi oyuncusu olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %45’inin evde ailesi ile birlikte, %21’inin evde arkadaşları ile birlikte, %22’sinin evde tek başına ve %12’sinin sporcu yurdu/otel yerlerinde konakladığını belirlenmiştir. Araştırmaya katılan profesyonel kadın basketbol oyuncularının, %23’ü 3000-500, %24’ü 5001-7000, %28’i 7001-9000, %25’i 9001 ve üzeri gelir sahibi olduklarını, %54’ü 500-1000, %40’ı 1001-2000, %6’sı 2001 ve üzeri gelirini yemek bütçesine ayırdığını belirtmişlerdir. Katılımcıların Covid-19 pandemi döneminde %73’ü egzersiz yaparken, %27’sinin egzersiz yapmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2 : Araştırmaya Katılan Sporcuların Beslenme Alışkanlıklarının Frekans ve Dağılımları

Değişkenler	Kategori	N	%
Öğün Miktarı	2 Öğün	13	13
	3 Öğün	64	64
	4 Öğün	18	18
	5 Öğün ve Üzeri	5	5
	Tüketilen Yemek Tipi		69
Tüketilen Yemek Tipi	Ev Yemeği	22	22
	Fast-Food	9	9
	Konserve	38	38
Yemeğin Tüketildiği Kişiler	Aile	43	43
	Arkadaş	34	34
	Yalnız	23	23
Öğün Atlama Durumu	Evet	25	25
	Hayır	21	21
	Bazen	54	54
Öğün Atlama Sebebi	Zamanı Yok	18	18
	Canı İstemiyor	38	38
	Hazır Yemek Yok	16	16
	Zayıflamak İçin	15	15
	Alışkanlığı Yok	13	13
Toplam		100	100

N=Katılımcı sayısı, %=Yüzdeler dilim

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların %13’ünün 2 Öğün, %64’ünün 3 Öğün, %18’inin 4 Öğün ve %5’inin 5 Öğün tükettikleri saptanmıştır. Tüketilen bu öğünlerde katılımcıların %69’u Ev Yemeği, %22’si Fast-Food ve %9’u Konserve yiyecek tükettiklerini, tüketilen yiyeceklerin %43’ünü Ailesiyle, %34’ünü Arkadaşlarıyla birlikte, %23’ünü yalnız olarak yemeği tükettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan profesyonel kadın basketbol oyuncularına günlük beslenmede öğün atlama durumları sorulduğunda %25’i Evet, %21’i Hayır, %54’ü Bazen cevabını vermiştir. Öğün atlama sebebi incelendiğinde katılımcıların, %18’i Zamanı Yok, %38’i Canı İstemiyor, %16’sı Hazır Yemek Yok, %15’i Zayıflamak İçin, %11’i Alışkanlığı Yok, %2’si Maddi Sorunlar olarak cevap verdikleri saptanmıştır.

Tablo 3: Katılımcıların tükettikleri öğün miktarına göre TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanlarının karşılaştırılması (n=100)

Ölçekler	Öğün Mik.	n	x	ss	Min.	Maks.	Veryans K.	χ^2	df	f	p
Bilişsel Kısıtlama	2 Öğün	13	13,93	4,90	7,00	22,00	Gruplar A.	34,44	3	1,19	,318
	3 Öğün	64	14,06	14,06	8,00	23,00	A.				
	4 Öğün	18	13,55	13,55	9,00	18,00	Gruplar I.	926,31	97		
	5 Öğün	5	11,40	11,40	9,00	13,00					
Duygusal Yeme	2 Öğün	13	13,00	3,46	8,00	20,00	Gruplar A.	138,43	3	5,54	,001*
	3 Öğün	64	16,57	2,53	12,00	22,00	A.				
	4 Öğün	18	16,05	3,24	11,00	22,00	Gruplar I.	798,55	97		
	5 Öğün	5	16,00	4,18	11,00	20,00					
Kontrolsüz Yeme	2 Öğün	13	20,30	3,61	14,00	26,00	Gruplar A.	116,51	3	1,73	,165
	3 Öğün	64	23,51	5,19	14,00	36,00	A.				
	4 Öğün	18	23,44	2,74	19,00	28,00	Gruplar I.	2146,39	97		
	5 Öğün	5	22,40	6,38	15,00	29,00					
NDDDY	2 Öğün	13	36,07	10,60	26,00	63,00	Gruplar A.	1109,43	3	2,44	,069*
	3 Öğün	64	41,89	12,45	19,00	74,00	A.				
	4 Öğün	18	47,00	13,24	28,00	68,00	Gruplar I.	14526,35	97		
	5 Öğün	5	48,60	10,21	36,00	59,00					
PDDDY	2 Öğün	13	22,69	4,83	15,00	30,00	Gruplar A.	59,82	3	,739	,531
	3 Öğün	64	23,42	5,46	13,00	37,00	A.				
	4 Öğün	18	25,00	4,14	17,00	34,00	Gruplar I.	2589,17	97		
	5 Öğün	5	25,20	5,76	20,00	34,00					
NODY	2 Öğün	13	16,07	7,82	5,00	34,00	Gruplar A.	718,58	3	2,62	,055*
	3 Öğün	64	16,56	9,64	,00	39,00	A.				
	4 Öğün	18	21,94	9,64	9,00	37,00	Gruplar I.	8760,41	97		
	5 Öğün	5	25,20	12,07	7,00	38,00					
PODY	2 Öğün	13	12,38	3,92	5,00	18,00	Gruplar A.	22,87	3	,689	,561
	3 Öğün	64	12,75	3,33	6,00	22,00	A.				
	4 Öğün	18	13,00	2,70	8,00	17,00	Gruplar I.	1061,87	97		
	5 Öğün	5	14,80	3,56	11,00	20,00					
CES	2 Öğün	13	20,07	5,60	10,00	28,00	Gruplar A.	122,87	3	1,30	,277
	3 Öğün	64	19,31	5,60	2,00	31,00	A.				
	4 Öğün	18	21,72	5,13	9,00	29,00	Gruplar I.	3013,08	97		
	5 Öğün	5	22,80	7,29	14,00	34,00					
Sartsız Yemeye İzin Verme	2 Öğün	13	18,61	3,20	13,00	23,00	Gruplar A.	73,72	3	2,78	,045*
	3 Öğün	64	19,15	3,08	10,00	27,00	A.				
	4 Öğün	18	19,00	2,19	14,00	23,00	Gruplar I.	846,31	97		
	5 Öğün	5	15,20	3,27	11,00	19,00					
Duygusal Değil Fiziksel Sebeplerle Yeme	2 Öğün	13	23,23	2,52	17,00	27,00	Gruplar A.	138,38	3	,938	,426
	3 Öğün	64	22,82	6,80	13,00	65,00	A.				
	4 Öğün	18	25,00	9,69	15,00	54,00	Gruplar I.	4722,61	97		
	5 Öğün	5	19,40	5,63	12,00	26,00					
Açlık Doygunluk İpuçlarına Güvenme	2 Öğün	13	18,46	2,72	15,00	24,00	Gruplar A.	14,91	3	,651	,584
	3 Öğün	64	19,54	2,70	14,00	25,00	A.				
	4 Öğün	18	19,66	2,58	15,00	25,00	Gruplar I.	733,09	97		
	5 Öğün	5	19,00	4,12	14,00	24,00					
Beden Yiyecek Seçim Uyumu	2 Öğün	13	6,61	2,81	3,00	12,00	Gruplar A.	35,15	3	1,68	,176
	3 Öğün	64	7,73	2,82	3,00	22,00	A.				
	4 Öğün	18	7,44	1,91	4,00	11,00	Gruplar I.	669,20	97		
	5 Öğün	5	5,40	1,51	3,00	7,00					

*p<0.05, Anova test analizi kullanılmıştır. NDDDY: Negatif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme, PDDDY: Pozitif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme NODY: Negatif Olaylarda Duygusal Yeme, PODY: Pozitif Olaylarda Duygusal Yeme, Öğün Mik.= Öğün Miktarı

Tablo 3'te kadın basketbol sporcularının günlük öğün tüketim miktarı ile TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Üç faktörlü yeme ölçeği ile öğün tüketim miktarı incelendiğinde duygusal yeme alt boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p<0.05).Bilişsel kısıtlama ve kontrolsüz yeme al boyutları ile öğün miktarı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0.05). Üç faktörlü yeme ölçeği puanlamasında genele bakıldığında zaman en yüksek puanı 3 öğün tüketen sporcuların aldığı görülmüştür. Duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutlarında 3 öğün tüketen ve 4 öğün tüketen sporcuların puanlarının eşit olduğu saptanmıştır.

Duygusal iştah anketi incelendiğinde, negatif duygu durumlarında duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutlarında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır(p<0.05). Pozitif duygu durumlarında duygusal yeme ve pozitif olaylarda duygusal yeme alt boyutları incelendiğinde öğün tüketim miktarı ile arasında anlamlı bir bulunamamıştır (p>0.05).Negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutu incelendiğinde 2 öğün ve 3 öğün tüketen sporcuların aldıkları puanların eşit olduğu görülmüştür. Yine aynı şekilde pozitif duygu durumlarında duygusal yeme alt boyutu incelendiğinde 4 öğün ve 5 öğün tüketen sporcuların aldıkları puanlar ve pozitif olaylarda duygusal yeme alt boyutundan 2 öğün tüketen ve 3 öğün

tüketen sporcuların aldıkları puanların da eşit olduğu saptanmıştır. Duygusal iştah anketinin geneline bakıldığında ölçeğin en yüksek puanını negatif duygu durumlarında duygusal yeme alt boyutundan 3 öğün tüketen sporcuların aldığı, en düşük puanı pozitif duygu durumlarda duygusal yeme alt boyutundan 2 öğün tüketen sporcuların aldığı görülmektedir.

Katılımcıların günlük öğün tüketim miktarı ile CES-depresyon ölçeği incelendiğinde anlamlı bir fark saptanamamıştır (p>0.05). CES-depresyon ölçeği incelendiğinde en yüksek puanı 5 öğün tüketen sporcuların aldığı, en düşük puanı ise 3 öğün tüketen sporcuların aldığı belirlenmiştir. Katılımcıların sezgisel yeme ölçeği ile günlük öğün tüketim miktarı incelendiğinde şartsız yemeye izin verme alt boyutundan aldıkları puan ile anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). Şartsız yemeye izin verme ve beden-yiyecek seçim uyumu alt boyutlarından 3 öğün ve 4 öğün tüketen sporcuların aldıkları puanların eşit olduğu görülmüştür. Yine aynı şekilde açlık ve doyumluk ipuçlarına güvenme alt boyutunda ise 3 öğün, 4 öğün ve 5 öğün tüketen sporcuların aldıkları puanların eşit olduğu saptanmıştır.

Tablo 4: Katılımcıların tükettikleri yemek tipine göre TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanlarının karşılaştırılması (n=100)

Ölçekler	T. Yemek Tipi	n	x	ss	mini	maks	Veryans K.	χ^2	df	f	p	
Üç Faktörlü Yeme Ölçeği	Bilişsel Kısıtlama	Ev Ye.	69	13,78	3,47	7,00	23,00	Gruplar A.	,430	2	,022	,979
		Fast-F.	22	13,86	2,18	10,00	18,00	A.				
		Konse.	9	14,00	2,17	10,00	16,00	Gruplar I.	960,33	98		
	Duygusal Yeme	Ev Ye.	69	15,20	3,07	8,00	22,00	Gruplar A.	142,94	2	8,73	,000*
		Fast-F.	22	18,00	2,04	14,00	22,00	A.				
		Konse.	9	17,11	2,84	12,00	20,00	Gruplar I.	794,04	98		
	Kontrolsüz Yeme	Ev Ye.	69	22,00	4,95	14,00	36,00	Gruplar A.	229,29	2	5,46	,006*
		Fast-F.	22	25,54	3,40	19,00	31,00	A.				
		Konse.	9	24,55	3,90	18,00	30,00	Gruplar I.	2033,61	98		
Duygusal İştah Anketi	NDDDY	Ev Ye.	69	37,21	9,62	20,00	74,00	Gruplar A.	5989,96	2	30,1	,000*
		Fast-F.	22	53,22	11,51	19,00	68,00	A.				
		Konse.	9	55,55	8,36	36,00	64,00	Gruplar I.	9645,82	98		
	PDDDY	Ev Ye.	69	23,76	5,83	13,00	32,00	Gruplar A.	4,84	2	,089	,915
		Fast-F.	22	23,77	3,61	27,00	29,00	A.				
		Konse.	9	23,00	2,59	20,00	28,00	Gruplar I.	2644,15	98		
	NODY	Ev Ye.	69	13,69	6,59	,00	34,00	Gruplar A.	3959,61	2	34,79	,000*
		Fast-F.	22	26,68	10,02	5,00	39,00	A.				
		Konse.	9	28,66	7,54	14,00	37,00	Gruplar I.	5519,38	98		
PODY	Ev Ye.	69	12,43	3,63	5,00	22,00	Gruplar A.	46,11	2	2,15	,122	
	Fast-F.	22	13,45	2,15	8,00	17,00	A.					
	Konse.	9	14,53	2,24	11,00	18,00	Gruplar I.	1038,633	98			
CES	Ev Ye.	69	18,78	5,57	2,00	31,00	Gruplar A.	346,37	2	6,02	,003*	
	Fast-F.	22	23,04	4,93	10,00	34,00	A.					
	Konse.	9	22,11	4,51	14,00	29,00	Gruplar I.	2789,58	98			
Sezgisel Yeme Ölçeği	Sartsız Yemeye İzin Verme	Ev Ye.	69	19,17	3,06	11,00	27,00	Gruplar A.	26,75	2	3,24	,043*
		Fast-F.	22	17,90	3,16	10,00	23,00	A.				
		Konse.	9	18,77	2,38	14,00	22,00	Gruplar I.	893,28	98		
	Duygusal Değil Fiziksel Sebeplerle Yeme	Ev Ye.	69	24,20	7,51	13,00	65,00	Gruplar A.	305,06	2	1,45	,239
		Fast-F.	22	21,31	5,43	15,00	39,00	A.				
		Konse.	9	19,00	3,39	12,00	24,00	Gruplar I.	4555,93	98		
	Açlık Doygunluk İpuçlarına Güvenme	Ev Ye.	69	19,73	2,87	14,00	25,00	Gruplar A.	26,83	2	1,80	,170
		Fast-F.	22	18,77	2,15	16,00	22,00	A.				
		Konse.	9	18,33	2,73	14,00	22,00	Gruplar I.	721,16	98		
Beden Yiyecek Seçim Uyumu	Ev Ye.	69	19,73	2,87	14,00	25,00	Gruplar A.	43,86	2	3,22	,044*	
	Fast-F.	22	18,77	2,15	16,00	22,00	A.					
	Konse.	9	18,33	2,73	14,00	22,00	Gruplar I.	660,49	98			

*p<0.05, Anova test analizi kullanılmıştır. NDDDY: Negatif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme, PDDDY: Pozitif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme NODY: Negatif Olaylarda Duygusal Yeme, PODY: Pozitif Olaylarda Duygusal Yeme, T. Yemek Tipi= Tüketilen yemek tipi, Ev Ye.=Ev Yemeği, Fast-F.=Fast-Food, Konse.=Konserve

Tablo 4’de kadın basketbol sporcularının günlük tükettiği yemek tipi ile TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Üç faktörlü yeme ölçeği ile günlük tüketilen yemek tipi incelendiğinde duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutundan alınan puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bilişsel kısıtlama alt boyutundan alınan puanlar incelendiğinde ev yemeği ve fast-food tüketen sporcuların puan ortalamasının aynı olduğu belirlenmiştir. Duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutundan alınan puanlar incelendiğinde, en yüksek puanı fast-food tüketen sporcuların aldığı saptanmıştır.

Duygusal iştah anketi ile günlük tüketilen yemek tipi incelendiğinde, negatif durumlarda duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutundan alınan puanlar ile arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Pozitif durumlarda duygusal yeme alt boyutu incelendiğinde günlük öğün tüketiminde ev yemeği, fast-food ve konserve tüketen sporcuların puanlarının eşit olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$). Duygusal iştah anketinin genel puanlamasına bakıldığında, negatif durumlarda duygusal yeme alt boyutundan alınan puanların en yüksek, negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutundan alınan puanların en düşük puan olduğu görülmektedir.

Katılımcıların günlük tükettikleri yemek tipi ile CES-depresyon ölçeği incelendiğinde, aralarında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). CES-depresyon ölçeği puanlamasında en yüksek puanı fast-food tüketen sporcular alırken en düşük puanı ev yemeği tüketen sporcular almıştır ($p<0.05$).

Sezgisel yeme ölçeği ile sporcuların günlük tükettikleri yemek tipi karşılaştırıldığında, şartsız yemeye izin verme alt boyutu ve beden-yiyecek seçim uyumu alt boyutları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Açlık-doygunluk ipuçlarına güvenme alt boyutu puanlarına bakıldığında fast-food ve konserve tüketen sporcuların puanlarının eşit olduğu en yüksek puanın ev yemeğinden alındığı görülmektedir. Ayrıca beden-yiyecek seçim uyumu alt boyutuna bakıldığında eşit puanlar olduğu ve iki alt boyutunda puanlamasının da aynı olduğu görülmektedir. Sezgisel yeme ölçeğinin geneline bakıldığında en yüksek puanı duygusal değil fiziksel sebeplerle yeme alt boyutundaki ev yemeğini tercih eden sporcuların aldığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Tablo 5: Katılımcıların öğün atlama durumlarına göre TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanlarının karşılaştırılması (n=100)

Ölçekler	Öğün Atlama	n	x	ss	mini	maks	Veryans K.	x ²	df	f	p	
Üç Faktörlü Yeme Ölçeği	Bilişsel Kısıtlama	Evet	25	14,28	3,55	7,00	23,00	Gruplar A.	26,16	2	1,35	,262
		Hayır	21	12,85	2,43	8,00	17,00	A.				
		Bazen	54	13,98	3,11	7,00	22,00	Gruplar İ.	934,59	98		
	Duygusal Yeme	Evet	25	15,72	3,54	8,00	20,00	Gruplar A.	2,617	2	,139	,873
		Hayır	21	16,00	2,96	11,00	21,00	A.				
		Bazen	54	16,00	2,93	11,00	22,00	Gruplar İ.	934,37	98		
Kontrolsüz Yeme	Evet	25	24,28	6,75	17,00	36,00	Gruplar A.	52,13	2	1,14	,323	
	Hayır	21	22,57	4,86	14,00	31,00	A.					
	Bazen	54	22,62	3,48	15,00	30,00	Gruplar İ.	2210,77	98			
Duygusal İştah Anketi	NDDDY	Evet	25	39,40	13,23	19,00	64,00	Gruplar A.	373,92	2	1,18	,309
		Hayır	21	45,00	13,71	25,00	68,00	A.				
		Bazen	54	42,75	11,73	20,00	74,00	Gruplar İ.	15261,87	98		
	PDDDY	Evet	25	22,92	4,16	15,00	30,00	Gruplar A.	69,06	2	1,298	,278
		Hayır	21	22,66	4,91	14,00	34,00	A.				
		Bazen	54	24,46	5,63	13,00	37,00	Gruplar İ.	2579,93	98		
NODY	Evet	25	18,88	10,81	5,00	38,00	Gruplar A.	615,90	2	3,37	,038*	
	Hayır	21	22,04	11,78	6,00	39,00	A.					
	Bazen	54	15,83	7,86	,00	36,00	Gruplar İ.	8863,09	98			
PODY	Evet	25	12,16	3,72	5,00	18,00	Gruplar A.	26,50	2	1,21	,301	
	Hayır	21	12,47	3,48	7,00	18,00	A.					
	Bazen	54	13,31	3,01	7,00	22,00	Gruplar İ.	1058,24	98			
CES	Evet	25	20,24	4,86	10,00	31,00	Gruplar A.	2,16	2	,967	,033*	
	Hayır	21	19,80	5,18	11,00	28,00	A.					
	Bazen	54	20,00	6,18	2,00	34,00	Gruplar İ.	3133,79	98			
Sezgisel Yeme Ölçeği	Şartsız Yemeye İzin Verme	Evet	25	19,20	2,61	13,00	23,00	Gruplar A.	258,80	2	2,72	,070
		Hayır	21	18,14	3,15	13,00	23,00	A.				
		Bazen	54	18,98	3,20	10,00	27,00	Gruplar İ.	4602,19	98		
	Duygusal Değil Fiziksel Sebeplerle Yeme	Evet	25	21,96	2,99	16,00	27,00	Gruplar A.	14,48	2	,776	,463
		Hayır	21	20,76	3,98	13,00	27,00	A.				
		Bazen	54	24,53	8,76	12,00	65,00	Gruplar İ.	905,55	98		
Açlık Doymunluk İpuçlarına Güvenme	Evet	25	18,00	2,70	14,00	23,00	Gruplar A.	65,37	2	4,64	,012*	
	Hayır	21	19,90	2,71	16,00	25,00	A.					
	Bazen	54	19,85	2,60	14,00	25,00	Gruplar İ.	682,62	98			
Beden Yiyecek Seçim Uyumu	Evet	25	6,28	1,74	4,00	10,00	Gruplar A.	49,67	2	3,68	,029*	
	Hayır	21	7,33	2,51	3,00	12,00	A.					
	Bazen	54	7,98	2,92	3,00	22,00	Gruplar İ.	654,68	98			

* $p<0.05$, Anova test analizi kullanılmıştır. NDDDY: Negatif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme, PDDDY: Pozitif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme NODY: Negatif Olaylarda Duygusal Yeme, PODY: Pozitif Olaylarda Duygusal Yeme

Tablo 5’de kadın basketbol sporcularının öğün atlama durumları ile TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Üç faktörlü yeme anketi ve alt boyutları incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutları incelendiğinde öğün atlamayan ve bazen öğün atlayan sporcuların aldıkları puanların eşit olduğu belirlenmiştir. Ölçekteki en yüksek puanı kontrolsüz yeme alt boyutunda öğün atladığını belirten sporcuların aldığı saptanmıştır.

Duygusal iştah anketi sonuçları incelendiğinde negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutu ile sporcuların öğün atlama durumlarına bakıldığında anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Negatif olaylarda duygusal yeme puanlamasına bakıldığında en yüksek puanı hayır cevabını veren sporcular en düşük puanı da evet cevabı veren sporcuların aldığı belirlenmiştir. Pozitif duygu durumlarında duygusal yeme ve pozitif olaylarda duygusal yeme alt boyutları incelendiğinde evet ve hayır cevabı veren sporcuların aldığı puanların eşit olduğu görülmektedir. Ölçekteki en yüksek puanın negatif duygu durumlarında duygusal yeme alt boyutundan hayır cevabı veren sporcular, en düşük puanı pozitif olaylarda duygusal yeme alt boyutundan evet ve hayır cevabını veren sporcuların aldığı saptanmıştır.

CES-depresyon ölçeği ile sporcuların öğün atlama durumları arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). CES-depresyon ölçeği puanları incelendiğinde en yüksek puanı eşit puan aralığı ile öğün atlama durumuna evet ve bazen cevabı veren sporcular almıştır.

Sezgisel yeme ölçeği ve alt boyutları incelendiğinde, açlık ve doygunluk ipuçlarına güvenme alt boyutundan aldığı puanlar ile öğün atlama durumu arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Alt boyutlar incelendiğinde, şartsız yemeye izin verme, açlık ve doygunluk ipuçlarına güvenme ve beden-yiyecek seçim uyumu alt boyutlarından alınan puanlar karşılaştırıldığında bazen ve hayır cevabı veren sporcuların puanlarını eşit olduğu belirtilmiştir. Sezgisel yeme ölçeği ve alt boyutları incelendiğinde, beden ve yiyecek seçim uyumu alt boyutundan aldığı puanlar ile öğün atlama durumu arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ölçekteki en düşük puanı beden-yiyecek seçim uyumuna evet cevabı veren sporcular alırken, en yüksek puanı duygusal değil fiziksel sebeplerle yeme alt boyutundan bazen cevabı veren sporcuların aldığı saptanmıştır.

Tablo 6: Katılımcıların öğün atlama sebebine göre TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanlarının karşılaştırılması (n=100)

Ölçekler	Öğün Atlama Sebehi	n	x	ss	Min.	Maks.	Very. K.	χ^2	df	f	p		
Üç Faktörlü Yeme	Bilişsel Kısıtlama	Zaman Y.	18	13,44	2,93	8,00	21,00	Grup. A.	54,14	5	1,12	,354	
		Canı İst.	38	14,05	3,43	7,00	23,00	Grup. I.	906,61				
		Hazır YY	16	13,50	2,36	10,00	18,00						
		Zayıf. I.	15	15,13	3,06	8,00	22,00						
		Aışk. Y.	13	12,63	3,17	7,00	17,00						
	Duygusal Yeme	Zaman Y.	18	14,77	2,15	11,00	18,00	Grup. A.	99,33	5	2,22	,058*	
		Canı İst.	38	15,57	3,39	8,00	22,00	Grup. I.	837,65				
		Hazır YY	16	16,68	2,57	12,00	22,00						
		Zayıf. I.	15	17,93	2,34	14,00	22,00						
		Aışk. Y.	13	15,90	3,70	11,00	22,00						
	Kontrolsüz Yeme	Zaman Y.	18	20,61	2,95	14,00	24,00	Grup. A.	281,02	5	2,66	,027*	
		Canı İst.	38	22,34	3,62	15,00	30,00	Grup. I.	1981,88				
		Hazır YY	16	25,68	7,40	18,00	36,00						
		Zayıf. I.	15	24,73	3,53	18,00	29,00						
		Aışk. Y.	13	23,27	5,56	15,00	31,00						
Duyususal İştah Anketi	NDDDY	Zaman Y.	18	35,88	8,53	20,00	58,00	Grup. A.	2831,46	5	4,15	,002*	
		Canı İst.	38	40,84	12,25	26,00	68,00	Grup. I.	12804,32				
		Hazır YY	16	42,68	13,81	19,00	63,00						
		Zayıf. I.	15	53,66	10,11	32,00	74,00						
		Aışk. Y.	13	41,54	11,93	25,00	63,00						
	PDDDY	Zaman Y.	18	23,33	6,34	13,00	34,00	Grup. A.	39,97	5	2,88	,919	
		Canı İst.	38	23,78	5,05	13,00	34,00	Grup. I.	2609,02				
		Hazır YY	16	24,43	5,50	17,00	37,00						
		Zayıf. I.	15	23,06	3,76	17,00	29,00						
		Aışk. Y.	13	24,45	5,68	15,00	34,00						
	NODY	Zaman Y.	18	11,11	4,71	00	20,00	Grup. A.	1658,27	5	3,98	,003*	
		Canı İst.	38	18,34	9,07	5,00	36,00	Grup. I.	7820,72				
		Hazır YY	16	16,37	10,98	5,00	38,00						
		Zayıf. I.	15	24,60	8,20	12,00	38,00						
		Aışk. Y.	13	19,60	12,65	6,00	39,00						
PODY	Zaman Y.	18	12,11	3,17	7,00	17,00	Grup. A.	126,47	5	2,48	,037		
	Canı İst.	38	11,94	3,13	5,00	17,00	Grup. I.	958,27					
	Hazır YY	16	12,81	3,25	7,00	22,00							
	Zayıf. I.	15	14,73	3,30	6,00	18,00							
	Aışk. Y.	13	14,54	3,26	7,00	20,00							
CE	CES	Zaman Y.	18	17,88	5,38	10,00	26,00	Grup. A.	187,56	5	1,19	,317	
		Canı İst.	38	20,92	5,62	9,00	34,00	Grup. I.	2948,39				
		Hazır YY	16	19,56	5,30	10,00	27,00						
		Zayıf. I.	15	21,86	6,70	2,00	29,00						
		Aışk. Y.	13	18,72	4,26	12,00	24,00						
	Şartsız Yemeye İzin Verme	Zaman Y.	18	25,44	11,00	13,00	65,00	Grup. A.	365,37	5	1,52	,189	
		Canı İst.	38	24,13	6,69	16,00	54,00	Grup. I.	4495,62				
		Hazır YY	16	21,56	2,92	15,00	27,00						
		Zayıf. I.	15	19,80	4,02	13,00	26,00						
		Aışk. Y.	13	22,00	2,44	18,00	25,00						
	Sezgisel Yeme Ölçeği	Duygusal Değil Fiziksel Sebeplerle Yeme	Zaman Y.	18	19,61	3,07	13,00	25,00	Grup. A.	36,86	5	,785	,563
			Canı İst.	38	18,76	2,72	13,00	27,00	Grup. I.	883,175			
			Hazır YY	16	17,87	3,32	10,00	23,00					
			Zayıf. I.	15	19,13	3,20	13,00	24,00					
			Aışk. Y.	13	19,36	3,47	11,00	23,00					
Açlık Doygunluk İpuçlarına Güvenme		Zaman Y.	18	19,66	2,91	15,00	24,00	Grup. A.	66,94	5	1,84	,011*	
		Canı İst.	38	19,18	2,56	14,00	24,00	Grup. I.	681,05				
		Hazır YY	16	18,75	2,74	15,00	24,00						
		Zayıf. I.	15	19,73	2,08	17,00	24,00						
		Aışk. Y.	13	20,90	3,38	16,00	24,00						
Beden Yiyecek Seçim Uyumu		Zaman Y.	18	9,27	3,98	4,00	22,00	Grup. A.	83,35	5	2,52	,034*	
		Canı İst.	38	7,21	1,81	4,00	12,00	Grup. I.	621,02				
		Hazır YY	16	6,68	1,77	4,00	10,00						
		Zayıf. I.	15	7,26	2,68	3,00	11,00						

* $p<0.05$, Anova test analizi kullanılmıştır. NDDDY: Negatif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme, PDDDY: Pozitif Duygu Durumlarda Duygusal Yeme NODY: Negatif Olaylarda Duygusal Yeme, PODY: Pozitif Olaylarda Duygusal Yeme, Zaman Y=Zamanı Yok, Canı İst.=Canı istemiyor, Hazır Y.Y=Hazır Yemek Yok, Zayıf. I.=Zayıflamak İstiyor, Aışk.Y.=Aışkanlığım Yok

Tablo 6'da katılımcıların öğün atlama sebepleri ile TFEQ-R21, DİA, CES ve SYÖ puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Üç faktörlü yeme ölçeği ile öğün atlama sebepleri karşılaştırıldığında, kontrolsüz yeme ve duygusal yeme alt boyutlarından aldıkları puanlar sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bilişsel kısıtlama alt boyutunda, en yüksek puanı zayıflamak için cevabını veren sporcular, en düşük puanı alışkanlığım yok cevabını veren sporcular almıştır.

Duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutlarına bakıldığında zaman, zamanım yok cevabı veren sporcuların aldıkları puanların düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Kontrolsüz yeme alt boyutundaki hazır yemek yok cevabı veren katılımcıların puanının en yüksek olduğu, duygusal yeme alt boyutunda ise zayıflamak istiyor cevabı veren katılımcıların puanının en yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Duygusal iştah anketi ile öğün atlama sebepleri incelendiğinde negatif duygu durumlarında duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ölçekteki en yüksek puanı negatif duygu durumlarında duygusal yeme alt boyutundan canı istemiyor cevabı veren sporcuların aldığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Pozitif duygu durumlarında duygusal yeme alt boyutundan alınan puanlar incelendiğinde zamanım yok, canım istemiyor ve zayıflamak istiyor cevabını veren katılımcıların aldıkları puanların eşit olduğu belirlenmiştir. Pozitif olaylarda duygusal yeme puanları incelendiğinde, zamanım yok ve hazır yemek yok cevabını veren katılımcıların puanlarının eşit olduğu, yine aynı alt boyut incelendiğinde zayıflamak istiyor ve alışkanlığı cevabını veren katılımcılarında puanlarının eşit olduğu saptanmıştır ($p>0.05$).

CES-depresyon ölçeği ve öğün atlama sebebi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Ölçek incelendiğinde en yüksek puanı, zayıflamak istiyor cevabı veren sporcular, en düşük puanı ise zamanı yok cevabını veren sporcuların aldığı belirlenmiştir.

Sezgisel yeme ölçeği ve öğün atlama sebepleri incelendiğinde, açlık-tokluk ipuçlarına güvenme ve beden-yiyecek seçim algısı alt boyutundan alınan puanlar ile arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Şartsız yemeye izin verme, duygusal değil fiziksel sebeplerle yeme ve açlık-doygunluk ipuçlarına güvenme alt boyutlarına bakıldığında zayıflamak istiyor cevabını veren katılımcıların puanlarının eşit olduğu belirlenmiştir. Ölçekteki en yüksek puanı duygusal değil fiziksel sebeplerle yeme alt boyutundan canı istemiyor seçeneğini işaretleyen sporcuların aldığı saptanmıştır.

4. Tartışma

Çalışmaya katılan 100 sporcunun %64'ü 3 ana öğün tüketirken, %5'i 5 öğün ve üzeri öğün tüketimi yapmaktadır. Bu değerler incelendiğinde, Sezgisel yeme ölçeğine göre şartsız yemeye izin verme alt boyutundan aldıkları puan ile arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). En yüksek öğün tüketme puanı 65,00 puan ile 3 öğündür. En düşük puan ise 7,00 ile 5 ve üzeri öğündür. Üç faktörlü yeme ölçeği incelendiğinde duygusal yeme alt boyutundan alınan puanlar ile arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Üç faktörlü yeme ölçeğinin tüm alt boyutlarında 3 öğün tüketen sporcuların puan ortalamaları diğer sporculara göre daha yüksek bulunmuştur. Duygusal iştah anketi negatif duygularda duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutlarından alınan puanlar anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Üç faktörlü yeme ölçeği ve sezgisel yeme ölçeğinin aksine en yüksek puanı 4 ve 5 öğün tüketen sporcuların aldığı görülmektedir.

Çalışmamıza benzer bir başka basketbol sporcuları üzerinde yapılan çalışmada, İnce'nin 2017'de normal müsabaka sezonu içerisinde katılımcıların normal duygu durumu sırasında %53,2 ortalama günde 3 öğün beslendiklerini belirtmiştir. 3-4 öğün beslenen bireylerin sayısının daha fazla olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonucunda İnce bunun nedenini sosyoekonomik farklılıklar, çalışma grubunun sağlık durumlarındaki farklılıkları ve toplumlararası bilinç düzeyi farklılıkları olarak açıklamıştır (İnce. B., 2017). Basketbolcular üzerinde yapılan bir başka çalışmada ise; sporcuların günlük besinlerini %43 oranında 3 öğünde aldıkları, %25'lik bir oranda ise dört öğün ve üzerinde besin aldıkları belirtilmiştir (Pulur, A., ve Cicioğlu, İ., 2001). Özçelik ve Sürücüoğlu'nun (2000), 400 sağlık personelinin beslenme alışkanlıklarını belirlemek amacı ile yaptığı bir çalışmada, 62,25 puan ile günde üç öğün yemek yediklerini belirtmiştir. Şanlıer, N. ve arkadaşı yaptıkları çalışmada, sporcuların %49,8'inin günde üç öğün, %28,4'ünün dört öğün, %7,8'inin de beş ve daha fazla sayıda öğün tükettiği belirtilmiştir. Yine benzer şekilde olan bir çalışmada Öztürk 2006'da yaptığı çalışmada, sporcuların %40'ının günde üç öğün, %40'ının dört öğün tükettiği belirtilmiştir. Öztürk A. yaptığı başka bir çalışmada ise amatör genç sporcuları ele almıştır. Bu sporcuların beslenme alışkanlıkları üzerinde yaptığı çalışmada ise, %88'inin ise 3 öğün yemek tükettikleri bulunmuştur (Öztürk A., 2006). Bir başka çalışmada amerikan futbolu oynayan sporcular üzerine yapılan bir çalışmada ise sporcuların %52'sinin 3 öğün, %40'ının 4 öğün tükettikleri belirtilmiştir (Baysal A., 2015). Baysal ve Öztürk'ün yaptığı araştırmalara benzer bir çalışma ise Bozkurt tarafından 2008'de yapılmıştır. Bozkurt (2008), 71,5 puan ortalamasına sahip olan sporcuların 3-4 öğün, %5,9 puan ortalamasına sahip sporcuların 5 öğün ve üzeri yemek yediklerini; ancak, %44'ü 3 öğün, %55'i 3 öğünden daha fazla, %1'i ise 1-2 öğün yemek yenmesi gerektiğini düşündüğünü belirtmişlerdir. Bir başka çalışmada Bayrakdar ve arkadaşlarına göre, sporcuların %88'i 3-4 öğün, %30,5'i ise daha fazla öğün yemek yenmesi gerektiğini düşünmektedirler (Bayrakdar, A., ve ark., 2008). Leblanc ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada

ise genç Fransız sporcuların tükettikleri öğün sayılarının yetersiz olduğunu bulmuşlardır (Sürücüoğlu M.S. ve ark., 1996). Pulur'un yaptığı benzer bir çalışmada öğün sayısı beş olan sporcuların, üç öğün yiyenlere göre daha iyi performans gösterdiği ve toplam çalışma veriminin beş öğünle arttırıldığı belirlenmiştir (Pulur, A., ve Cicioğlu, İ., 2001). Akıl, çalışmasında, araştırmaya katılan deneklerin %44'ünün 3 öğün, %47,8'inin ise 4 öğün ve daha fazla beslendiklerini belirtmiş, benzer bir çalışmada da Arıkan ve arkadaşı, sporcuların %59,6'sının 3 öğün, %24,9'unun 4 öğün, %5,5'inin ise 5 öğün tükettiğini belirlemişlerdir (Akıl C., 2007). Çalışmamızda benzer literatür örnekleri incelendiğinde sporcuların günlük 3 öğün miktarı yemek tükettikleri ve bu tüketimin enerji miktarlarında yeterli olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda zıt literatürler incelendiğinde ise performans sporcularında ise öğün miktarının daha fazla olduğu sedanter bireylerin ise daha az öğün tükettikleri gözlemlenmektedir. Pandemi dönemindeki artan negatif duygu durumu öğün tüketim miktarını arttırmış, sporcuların alışıktı olmadığı bir düzene girdiğinden öğün tüketim miktarının duygu durumlarına ve beslenme bilgisine göre değişkenlik olabileceği düşünülebilir. Öğün miktarı ve CES-depresyon ölçeği arasında anlamlılık bulunamasa da ($p>0.05$) alınan puanlar incelendiğinde günde 5 öğün tüketen sporcuların depresyon puanlarının 22,80 ile yüksek ortalamaya sahip oldukları, 21,72 ortalama ile da 4 öğün tüketen sporcuların ikinci en yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Depresyon durumu gözlenen bireylerin daha çok kendini mutlu eden yiyeceklere yöneldiği birçok çalışmada ve araştırmamızın literatür taramasında belirtilmiştir. Depresyon duygusu yaşandığı süre içinde bireylerin günlük ortalama enerji ve karbonhidrat alımının anlamlı olarak arttığı saptanmıştır.

Sporcuların CES-depresyon anketine göre tükettikleri yemek tipi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Fast-Food tüketen sporcular depresyon puanı 23,04 ortalama ile katılımcılar arasında en yüksek puana sahiplerdir. İkinci en yüksek puanı ise 22,11 ortalama ile konserve tüketen sporcular almıştır. Garipoğlu ve Bozar (2020)'ın yayınladığı çalışmada depresyon durumunda yağ ve karbonhidrat içeriği yüksek olan kek, kurabiye, börek, poğaçaya gibi besinlerin tüketim sıklığının arttığı ve neredeyse üçte biri psikolojik olarak kendini rahatlatmak için daha çok şekerli besin tükettiğini ifade etmişlerdir. Araştırmamızın sonuçları bu bağlamda Garipoğlu ve Bozar'ın elde ettikleri sonuçlarla benzerlik taşımaktadır. Erçim ve arkadaşlarının 2020'de üniversite öğrencilerini depresyon, anksiyete ve stres durumundaki beslenme durumlarını araştırmış ve öğrencilerin %75'inin depresyon döneminde beslenme alışkanlıklarının değiştiğini, şekerli ve yağlı besin tüketiminde artış meydana geldiğini belirtmiştir. Depresyon durumu gözlenen bireylerin daha çok kendini mutlu eden yiyeceklere yöneldiği birçok çalışmada belirtilmiştir. Karbonhidrat ve şeker içeriği yüksek besinlerin tüketilmesiyle mutluluk hormonu miktarının bu tür besinlerin daha fazla tüketiminin arttığı belirtilmiştir (Macht, M., 2008). Araştırılan literatürler çalışmamızda yer alan bu düşünceyi destekler niteliktedir. Bu tüketilen yemek tiplerini üç faktörlü yeme ölçeğine göre değerlendirdiğimizde duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutlarından alınan puanların anlamlı olduğu

saptanmıştır ($p<0.05$). Üç faktörlü yeme ölçeğinin duygusal yeme, kontrolsüz yeme ve bilişsel kısıtlama puanlarına bakıldığında her üç alt boyutunda en yüksek puanlarını konserve ve fast-food tüketen sporcuların aldığı görülmektedir. Duygusal iştah anketi incelendiğinde ise negatif duygu durumlarında duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutları arasında anlamlılık olduğu, ve en yüksek puanları yine fast-food ve konserve yiyeceklerin aldığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar aksine yine duygusal iştah anketine bakıldığında pozitif duygu durumlarında duygusal yeme al boyutu incelendiğinde ev yemeği tüketen sporcuların puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sezgisel yeme ölçeğine bakıldığında şartsız yemeye izin verme ve beden yiyecek seçim uyumu alt boyutlarında anlamlılık bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamızda çıkan sonuçlara bakıldığında ölçekler arası farklılığın nedeninin negatif durumlarda daha çok karbonhidrat ve serotonin hormonu yükseltici yiyeceklerle yönelme durumunun artmasından pozitif olaylarda daha çok besin ayırt etmeksizin tüketim yapılmasından kaynaklı olabileceği ve pandemi boyunca sporcuların antrenman rutinlerinin, yaşam, beslenme koşullarının değişmesi olduğu düşünülmektedir. Choo S. ve Chan C. (2013) yayınladıkları araştırmasında kadınların negatif duygular sonucunda duygusal yemeye daha fazla eğilim gösterdikleri belirtmektedir (Choo, S.ve Chan, C., 2013). Çalışmamızı destekler nitelikte Bilgen'in (2018) yayınladığı tez araştırmasında kadın katılımcıların olumsuz duygularla başa çıkabilmek için olan duygusal yeme puanının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Bilgen, 2018). Karbonhidrat açısından zengin besinler, duygusal durum sonrası duygu durumunun pozitif dönmesinde ve duygusal olarak stresli olan kişilerde stres durumlarının azalmasına yol açabilir (Macht, M., 2008). Katılımcıların %54'ü bazı durumlarda öğün atladıklarını, %21'i öğün atlamadıklarını, %25'i öğün atladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların öğün atlama durumuna bakıldığında sezgisel yeme ölçeği açlık doygunluk ipuçlarına güvenme ve beden yiyecek seçim uyumu alt boyutlarının puanlamasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Sporcuların üç faktörlü yeme ölçeğine göre öğün atlama durumlarının puan ortalamasında 17,83 ile bazen cevabı veren kişiler daha fazla orana sahiptirler. Buna ek olarak, katılımcıların sezgisel yeme ölçeğine göre cevapları incelendiğinde evet cevabı verenlerin puan ortalaması 16,36, hayır cevabı verenlerin puan ortalaması 16,53 olarak hesaplanmıştır. Araştırmamıza benzer şekilde İnce'nin 2017'de yaptığı araştırmasında, profesyonel basketbolcuların %37,3'ü öğün atlamazken %49'u bazen öğün atladığını belirtmiştir (İnce. B., 2017). Araştırmamıza benzer başka bir çalışmada Bulduk ve arkadaşları (2000), sporcuların %36,8'inin öğün atladığını belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar bizim çalışmamızla benzerlik taşımaktadır. Akıl'ın 2007'de yayınladığı araştırmasında ise dayanıklılık sporcularının beslenme durumları incelendiğinde sporcuların %18,4'ünün öğün atladıklarını, %50'sinin öğün kaçırmadıklarını, %31,6'sının da bazen öğün atladıklarını belirtmiştir (Akıl, C., 2007). Bu araştırmanın sonucu ise bizim çalışmamızla farklılık

göstermiştir. Bu farklılığın nedeni olarak deneklerin dayanıklılık sporları yapmalarından ötürü daha sıkı beslenme alışkanlıkları sahibi olmalarını ve pandemi döneminde olmamaları gösterilebilir. Yapılan literatür çalışmasıyla araştırmamız karşılaştırıldığında, sedanter bireylerin atlamamaya neredeyse hiç dikkat etmedikleri buna karşın, sporcuların ve özellikle dayanıklılık sporları yapanların öğün atlamamaya gittikçe artan şekilde dikkat ettikleri gözlenmiştir. Pandemi koşulları göz önüne alındığında karantinada kalan sporcuların duygu durum değişikliklerinden kaynaklı günlük öğün durumunun da değişkenlik gösterebileceği, duygu durum değişikliklerinin tüketilen öğün miktarını ve tüketilen besin tipini etkileyebileceği düşünülmektedir. Sporcularda öğün atlama nedenlerinde en yüksek oranı (%38) canlarının istemediği ve en düşük oranı (%13) alışkanlığım yok olarak belirtmişlerdir. Ölçekler incelendiğinde duygusal iştah anketi duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutlarından alınan puanlar ile arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Duygusal yeme alt boyutundan en yüksek puanı (17,93) zayıflamak istiyorum cevabını veren sporcular alırken, kontrolsüz yeme alt boyutundan en yüksek puanı (25,68) hazır yemek yok cevabını veren sporcular, bilişsel kısıtlamada ise en yüksek puanı 15,13 ortalama ile yine zayıflamak istiyorum cevabını veren sporcular almıştır. Duygusal iştah anketi incelendiğinde negatif duygu durumunda duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutları arasında anlamlılık bulunmuştur ($p<0.05$). Her iki alt boyutta da en yüksek puanı zayıflamak istiyorum cevabını veren sporcular almıştır. Sezgisel yeme ölçeği puanlamasına bakıldığında açlık ve doygunluk ipuçlarına güvenme alt boyutu ile beden-yiyecek uyumu alt boyutu arasında anlamlılık görülmektedir ($p<0.05$). Açlık ve doygunluk ipuçlarına güvenme al boyutu incelendiğinde en yüksek puanı 20,90 ortalama ile alışkanlığım yok cevabını veren sporcular alırken, beden-yiyecek seçim uyumu alt boyutundan en yüksek puanı 9,27 ortalama ile zamanım yok cevabını veren sporcuların aldığı görülmektedir. Seven'in (2013) yaptığı tez çalışmasında, çalışmamıza benzer şekilde katılımcıların %43.6'sı her zaman öğün atladıklarını saptanmıştır. Katılımcıların öğün atlama nedeni ise çalışmamızın sezgisel yeme ölçeği beden yiyecek seçimi alt boyutu sonuçlarını destekler nitelikte %50 oranında zaman yetersizliği olduğunu belirtmiştir (Seven, 2013). Araştırmamızın üç faktörlü yeme ölçeğinin bilişsel kısıtlama ve kontrolsüz yeme sonuçlarını destekler nitelikte De Lauzon ve arkadaşlarının (2004) 529 orta yaş ve 358 genç erişkin üzerinde yaptıkları incelemede kadınlarda bilişsel kısıtlama davranış puanı erkeklere göre daha yüksek olduğu ve kadınların erkeklere göre daha fazla diyet yaptıklarını belirtmişlerdir (De Lauzon ve ark., 2004). Bir başka benzer çalışmaya ise 135 erkek ve 125 kadın genç yetişkin katılmış, kadınlarda bilişsel kısıtlama davranışı gözlenirken, erkeklerde kontrolsüz yeme davranışı gözlendiği saptanmıştır (Guillain ve ark., 2009). Katılımcıların CES-Depresyon ölçeğine göre puanlamasında öğün atlama durumları dikkate alındığında aralarında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). CES-depresyon ölçeği puanlamasında en yüksek puanı evet (20,24) cevabını veren sporcuların aldığı görülmektedir. Bu sporcuların öğün atlama sebebine bakıldığında 20,92 puan ortalamasıyla canım istemiyor

cevabını, 19,56 ortalama ile hazır yemek yok cevabını verdiği belirlenmiştir. Literatür araştırmasına bakıldığında Erçim ve arkadaşlarının 2020'de yayınladığı makalesinde üniversite öğrencilerinin depresyon durumunda günde 2-3 ana öğün ve 1 ara öğün şeklinde beslenmekte olup %91,3'ünün ise öğün atladığını belirtmiş, üniversite öğrencilerinde yapılan bir başka çalışmada ise El Ansari ve arkadaşları 2011'de, şekerli besinlerin fazla tüketimi ile kadınlarda stres, anksiyete ve depresif semptomlar arasında ilişki olduğu ve şeker tüketimi ve kolay ulaşılabilirliği arttıkça depresyon hızının da arttığı gösterilmiştir (Westover ve Marangell,2020).

Yetersiz beslenme veya öğün atlamaya dair ulaştığımız bu sonuçlara benzer şekilde, Pekcan ve Beğenmez'in 1988'de yayınladığı bir çalışmada ergenlik çağı gençlerin beslenme durumunda ebeveynlerin çalışma durumunun etkisi üzerine yaptığı araştırmaya annesi çalışan 75 ve annesi çalışmayan 94 olmak üzere 169 öğrenci katılım sağlamıştır. Annesi çalışan çocukların %84.3'ünü, çalışmayanların ise %4.9'unun sabah kahvaltısı yapabildiği sonucuna ulaşmıştır (Pekcan, G., ve Beğenmez, N., 1988). Buna ek olarak, Özçelik ve Sürücüoğlu'nun (2000), en çok atlanan öğünün sabah kahvaltısı (%41,25) olduğu, öğün atlama nedenleri arasında %66,70 oranı ile unutmama/fırsat bulamama nedeninin ilk sırada yer aldığı görülmüştür.

5. Sonuç

- Araştırma kapsamına profesyonel basketbol oyuncularından 100 sporcu katılmıştır. Katılan sporcuların %100'ü kadın ve profesyonel basketbol oyuncusudur.
- Çalışmaya katılan sporcuların sezgisel yeme ölçeği duygusal değil fiziksel yeme alt boyutundan aldığı puanlar arasında anlamlılık saptanmış ve en yüksek puanı 27-32 yaş aralığında olan sporcular almıştır ($p<0.05$).
- Sporcuların bulunduğu lig ile CES-depresyon ölçeği karşılaştırılmış anlamlı fark bulunmuştur($p<0.05$). En yüksek puanı KBBL'de bulunan sporcular almıştır.
- Spor yaşı ile CES-depresyon ölçeği arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). En yüksek puanı 0-4 spor yaşı grubu almıştır.
- Sporcuların yaşadıkları yer ile ölçek puanlamaları karşılaştırıldığında, üç faktörlü yeme ölçeği, duygusal iştah anketi, CES-depresyon ölçeği ve sezgisel yeme ölçeği ile arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tüm ölçek puanlarının hesaplanması sonucunda en yüksek puanı evde tek başına yaşayan sporcular almıştır.
- Duygusal iştah anketi ile katılımcıların gelir durumu incelendiğinde, negatif duygu durumlarında duygusal yeme ve pozitif duygu durumlarında duygusal yeme alt boyutları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır($p<0.05$).

- Üç faktörlü yeme ölçeği ile öğün tüketim miktarı incelendiğinde duygusal yeme alt boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).
- Duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutlarında 3 öğün tüketen ve 4 öğün tüketen sporcuların puanlarının eşit olduğu saptanmıştır($p<0.05$).
- Katılımcıların günlük öğün tüketim miktarı ile CES-depresyon ölçeği incelendiğinde anlamlı bir fark saptanamamıştır ($p>0.05$).
- Üç faktörlü yeme ölçeği ile günlük tüketilen yemek tipi incelendiğinde duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt boyutundan alınan puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).
- Duygusal iştah anketi ile günlük tüketilen yemek tipi incelendiğinde, negatif durumlarda duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutundan alınan puanlar ile arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).
- Katılımcıların günlük tükettikleri yemek tipi ile CES-depresyon ölçeği incelendiğinde, aralarında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).
- Duygusal iştah anketi ve alt boyutları incelendiğinde negatif duygu durumlarında duygusal yeme ve negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutlarının arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).
- CES-Depresyon ölçeği ile sporcuların öğün tüketimi yaptığı kişiler karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($p<0.05$).
- Duygusal iştah anketi sonuçları incelendiğinde negatif olaylarda duygusal yeme alt boyutu ile sporcuların öğün atlama durumlarına bakıldığında anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Negatif olaylarda duygusal yeme puanlamasına bakıldığında en yüksek puanı hayır cevabını veren sporcular en düşük puanı da evet cevabı veren sporcuların aldığı belirlemiştir.
- Üç faktörlü yeme ölçeği ile öğün atlama sebepleri karşılaştırıldığında, kontrolsüz yeme ve duygusal yeme alt boyutlarından aldıkları puanlar sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

6. Öneriler

- Duygusal yeme, gençlik döneminde sıklıkla gözlenen, bireyin beslenme alışkanlıklarını tam oturtmadığı ve olumsuz yönde etkilendiği bir dönemdir. Bu nedenle genç sporcuların daha sağlıklı beslenmesi için bireysel veya bağlı olduğu spor kulüplerinin beslenme düzenine yönelik önlemler alması gerekmektedir.

- Sporcuların yaşadığı bu Covid-19 salgını süresince besin alımının artması sonucunda vücut ağırlığının fazlaşmasını önlemek için sporcuların daha sağlıklı beslenme alışkanlığı kazanmasına destek verilmelidir.
- Salgın süresince sporculara bu salgından korunmak için neler yapılabildiği, salgın süresince nasıl beslenilmesi gerektiği hakkında eğitimler verilmelidir.
- Covid-19 salgını süresince beslenmenin önemi hakkında sporcuların daha çok bilgilendirme yapılması gerekmektedir.
- Sporcuların salgın süreci sonrasında sahaya döneceğini unutmadan düzenli olarak fiziksel egzersiz yapmaları hakkında antrenörlerin desteği gerekmektedir.
- Duygusal yeme ve depresyon durumunda görülen yeme tutumları sonucunda oluşan vücut ağırlığı değişikliklerini kontrol etmek için düzenli olarak diyetisyenler tarafından takip edilmelidir

Kaynaklar

- Akıl, C. (2007), Dayanıklılık Sporcularında Beslenme Bilgi Düzeyleri Belirlenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Besin Hijyeni ve Teknolojisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Baş, M., Karaca, KE., Sağlam, D., Arıttıcı, G., Cengiz, E., Köksal, S., Büyükkaragöz, A H. (2016), Turkish Version Of the Intuitive Eating Scale- 2: validity and reliability among university students. *Appetite*, 112(1), 391-397.
- Bayrakdar, A., Saygın, Ö., Karacabey, K., Gelen, E. (2008), Üniversite Öğrencilerin Beslenme Bilgi ve Alışkanlıklarının İncelenmesi. 1.Adli Bilimler ve Spor Kongresi, Bildiri Kitapçığı, Ankara, 2008
- Baysal, A., Beslenme. (2015). Hatiboğlu Yayınevi, 16. Baskı, s.33-37, 41-48 s:13-14, 113- 117, Ankara,2015.
- Bilgen, SŞ. (2018), Türkçe Duygusal Yeme Ölçeği Geliştirilmesi, Geçerlilik ve Güvenirliliği Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi.
- Bozkurt, S., (2008), Beslenme ve Diyet Web Portalı, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi
- Chen, H., Guo, J., Wang, C., Luo, F., Yu, X., Zhang, W., & et al., (2020), Clinical characteristics and intrauterine vertical transmission potential of COVID-19 infection in nine pregnant women: a retrospective review of medical records. *Lancet*. 395(10226):809-815.

- Choo, SY., ve Chan, C. (2013), "Predicting eating problems among malaysian chinese: differential roles of positive and negative perfectionism". *Personality and Individual Differences*, 744-749.
- De Lauzon, B., Romon, M., Deschamps, V., Lafay, L., Borys, JM., Ducimetiere, P., Charles, MA. (2004), The three-factor eating questionnaire-r18 is able to distinguish among different eating pattern in a general population. *J Nutr*, 134, 2372-2380.
- Demirel, B., Yavuz, K.F. (2014), Duygusal İştah Anketinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenirliliği, Beden Kitle İndeksi ve Duygusal Şemalarla İlişkisi. *Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 171-181.
- Dündar, U. (2016), ;Antrenman Teorisi, Sporsal Kuram Dizisi, Üçüncü Basım, Ankara, 1996
- El Ansari W, Stock C, Phillips C, Mabhala A, Stoaite M, Adetunji H. (2011), Does the association between depressive symptomatology and physical activity depend on body image perception? A survey of students from seven universities in the UK. *Int J Environ Res Public Health* 2011; 8 (2): 281-99
- Erçim, E., Köse, H., Budak, Y., Yıldırım, H., (2020), Üniversite Öğrencilerinin Sınav Dönemi Öncesi, Sırası ve Sonrasında Depresyon, Anksiyete ve Stres Durumu ile Beslenme Alışkanlıklarındaki Değişimin İncelenmesi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2020(5)3:133-143
- Ersoy, G., Hasbay. A.(2000), Sporcu Beslenmesi, Ankara, Klasmat Matbaacılık, 2000.
- Ganley RM. Emotion and eating in obesity a review of the literature. *International Journal of Eating Disorders* (1986), 8(3): 343-361.
- Garipoğlu, G., Bozar, N., (2020), Covid-19 Salgınında Sosyal İzolasyonda Olan Bireylerin Beslenme Alışkanlıklarındaki Değişiklikler, Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities, 2020
- Guillain-Lauzon, B., Roman., M., Eizenman, D., Heude, B., Basdevent, A., Charles., M. (2009), Cognitive Restraint, Uncontrolled Eating And Emotional Eating: Correlations Between Parent And Adolescent. *Maternal And Child Nutrition* , 5, 171-178.
- İnal, A. N.,(2015), Beden Eğitimi ve Spor Bilimi, Nobel Akademik Yayıncılık, 5. Baskı, s.11, Ankara, 2015
- İnce, B., (2017), Profesyonel Basketbolcularda Beslenme Alışkanlıkları ve Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi, Haliç Üniversitesi.

- Karakuş, SŞ., Yıldırım, H., Büyüköztürk, Ş. (2016), Üç Faktörlü Yeme Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15(3), 229-235
- Leblanc J.C.H., LE Gall F., Grandjean V., Verger P. (2002) Nutritional intake of French Soccer Players at The Clairefontaine Training Center. International Journal of Sport Nutrition Exercise Metabolism., 12(3): 268–80, 2002.
- Macht, M. (1999), Characteristics of eating in anger, fear, sadness and joy. Appetite, 33, 129–139.
- Macht, M. (2008). How emotions affect eating: a five-way model. Appetite, 50, 1-11.
- Mattioli AV, Coppi F, Migaldi M, Farinetti A. (2018), Fruit And Vegetables In Hypertensive Women With Asymptomatic Peripheral Arterial Dis- Ease. Clinical Nutrition ESPEN 2018;27:110e2.
- Nolan, L.J., Halperin, L.B., Geliebter, A. (2010), Emotional Appetite Questionnaire. Construct Validity And Relationship With BMI. Appetite, 54(2), 314–9.
- Ouwens, MA., Van Strien, T., Van Leeuwe, J. (2009), Possible Pathways Between Depression, Emotional And External Eating, A Structural Equation Model. Appetite, 53, 245–248.
- Öztürk A. (2006), Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Beslenme Alışkanlıkları ve Vücut Bileşimleri, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2006
- Paker, S.(1998), “Sporda Beslenme”, 4.Basım, Onay Ajans, Ankara, 1998.
- Pekcan, G. ve Beğenmez, N., (1988). Ergenlik Çağı Gençlerin Beslenmesine Annenin Çalışma Durumunun Etkisi. Beslenme ve Diyet Dergisi.
- Pulur A., Cicioğlu İ. (2001), Bayan Basketbolcuların Beslenme Bilgisi ve Alışkanlıkları, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Vol:1,Sayı:2, s.44-47, Erzurum, 2001
- Seven, H. (2013). Yetişkinler de duygusal yeme davranışının beslenme durumuna etkisi, Yüksek Lisans Tez, İstanbul: Haliç Üniversitesi
- Sevinçer, G. M. ve Konuk, N. (2013), Emosyonel yeme. Journal of Mood Disorders, 3(4), 171-178.
- Stunkard, A.J., Messick S. (1985), The Three-Factor Eating Questionnaire To Measure Dietary Restraint, Disinhibition And Hunger. J Psychosom Res, 29,71-83.
- Sürücüoğlu M.S., Özçelik A.Ö., Çakıroğlu P.F. (1996), Yüzücülerin Beslenme Alışkanlıkları ve Bilgi Düzeyleri, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Dergisi, cilt:2, sayı:1, s.11-14, İzmir, 1996
- Şanlıer, N., Bulduk, S., Demircioğlu, Y. (2000) Ankara’da Yaz Spor Okuluna Devam Eden Adölesanların Beslenme Durumlarının Saptanması.1.GaziBeden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitapçığı, s.200-205, Ankara,2000
- Tatar, A., Saltukoğlu, G., (2010), The Adaptation of the CES-Depression Scale into Turkish through the use of Confirmatory Factor Analysis 157ndI tem Response Theory and the Examination of Psychometric Characteristics. Klinik Psikofarmakoloji Bulteni, 20(3), 213-227
- Toresdahl, B. G., & Asif, I. M. (2020), Coronavirus disease 2019 (COVID-19): considerations for the competitive athlete. Sports Health, 12(3):221-224.
- Westover AN, Marangell LB (2002) A Crossnational relationship between sugar consumption and major depression? Depress Anxiety, 16:118-20.